Nagyvárad, 1899. V. évfolyam 81. szám. Vasárnap, április 9.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 » — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 » — »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza u. 3. sz.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVARAD, április 8.

Magyar kulturélet.

Elég rokonszenvnek örvendő kultuszminiszterünk megrajzolta tegnap a képviselőházban a magyar kulturélet képét. Megrajzolta pedig nemcsak konturvonalakkal, hanem teljes képet iparkodott adni róla. Az egyetemtől a kisdedóvodákig minden kulturintézmény helyet kapott e képen.

A törvényhozók gyülekezete örömmel szemlélte a képet, melyet a kultuszügyek vezetője lelki szemeik elé állitott. Örülhetett is, mert amit a miniszter rajzolt, elég örvendetes volt. Csak élénk szinek voltak abban, sötét szinek nem bántották a szemlélők szemeit.

Pedig vannak ilyenek is.

A kultusz-dolgokkal nagyon röviden végzett a miniszter.

Máskor a kultuszminiszteri expose javarészét a kultuszügyek töltötték ki, a közoktatásnak alig maradt valami.

Ezek az exposék alig győzték superlatinusokban kifejezni, mily nagyszerü hatása, eredménye lesz az egyházpolitikai reformoknak. Talán ideje lenne már beszámolni ezekről ?! Negyedfél esztendő nagy idő, arra legalább elég, hogy az ugynevezett »uj rend«-nek eredményeiről megtudhassunk valamit. Az ősszel tartott is Jekkelfalusy erről felolvasást az akadémiában; — de a miniszter nem vett róla tudomást, legalább nem látta szükségesnek felvenni a magyar kulturéletnek általa készitett képére. A felekezetnélküliek rohamos terjedése, a kereszteletlen gyermekek nagy száma (csak a protestánsoknál 15.000!) nem illett volna az ő viritó szinekkel festett képére.

A közoktatásügyről sokat beszélt ugyan a miniszter, reformterveket is igen szép számmal sorolt elő, de közoktatásügyünknek sok nagy bajáról mélységesen hallgatott.

Igen szép, hogy Wlassics miniszter a hazafias és valláserkölcsi nevelést tartja e téren vezércsillagának; ámde a valláserkölcsi nevelés előmozditására nem elég az, amit a miniszter — különben elismerés illeti érte — elrendelt, hogy az elemi és középiskolai tanitók templomba kisérjék a tanulókat; az sem elég, ami szintén dicséretes dolog, hogy az állami intézeteknél a hitoktatásra nagy gondot óhajt fordittatni a miniszter, kész emelni a hitoktatók fizetését is, — — hanem az kell, hogy a vailáserkölcsi irány áthassa az egész tantervet, az kell, hogy a miniszter ne engedélyezzen olyan tankönyveket, amelyek ezzel ellenkeznek, ne alkalmazzon olyan tanerőket, akik a kathedrán, magán és nyilvános életükben ezen valláserkölcsi iránynyal hadi lábon állanak.

Hogy fér meg ezzel az iránnyal az, hogy az államositás ott is folyik, ahol példás hazafias irányu, minden tekintetben kifogástalan magyar iskolák szolgálják a kultura ügyét, mint például a szolnoki Konstantin-iskola, melyet bőkezü alapitója tisztán kath. jellegünek akar fenntartani.

Ha oly sok pénze van az államnak — pedig a miniszter nem panaszkodik a tulbőség miatt, — miért nem államosit inkább a nemzetiségi vidéken ?!

Egy vezérczikk keretében lehetetlen a magyar közoktatás bajait, melyekre sürgősen vár orvosságot az ország, csak felsorolni is. Csak középiskolai oktatásunk hiányainak felsorolása egész könyvet töltene ki. Ezekre is kevés szava volt a miniszternek.

De ezuttal csak egy sötét pontot akarunk még előhozni.

A statisztikusok megdöbbenve tapasztalták, hogy a nemzetiségi vidékeken állandóan fogy a magyar tankötelesek és iskolások száma és éppen ilyen arányban növekedik a nemzetiségi tankötelesek és iskolások száma. Torontál és Tolna megyékből nem rég közölték az erre vonatkozó szomoru statisztikát.

Egyik tekintélyes fővárosi napilap ezt a magát, hisszük végleg lejárt politikai rendszer bünei közé sorolta. Szerettük volna hallani a miniszter szájából, hogy ennek a rendszernek a tanügy terén is vége.

Fájdalom, nemcsak szines vonásokból áll a magyar kulturélet képe, hanem sötétekből is. Óhajtanók, hogy ez utóbbiak ne csak a miniszter által rajzolt képről hiányozzanak, hanem a magyar kulturvilág életéből is.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A becsület foltja.

Irta: **Kincs István.**

Anyja fájdalommal szülte, keserüséggel nevelte, nem is olyan volt, mint ki a Balogh familiából származik: kifajzott belőle egészen. Olyan lumpot ugyan keresni kellett, a milyen Balogh Peti volt.

Hogy nem kapott feleséget az egész faluban, az már magától értetődik. Ha valami lányos házhoz bekopogtatott, ott iparkodtak kifelé tolni a szekere rudját. No és ő nem vette rossz néven a dolgot, pohár bor fejében az ilyen megszégyenlités is szépen megjárta nála.

Ha korholták, rá se hederitett, mint a minap is történt. Pityókos volt Petink, az istenadta és szüknek találta haza ig az országutat. Az éjjeli bakterek azonban megkönyörültek nyomoruságos vergődésén, két oldalt megtámogatták s ugy szállitották meglehetős biczergésekkel haza.

Miközben találkoztak Benyó Bódival a falu legtehetősebb gazdájával s hogy ez Petit abban az áldott állapotban megpillantotta, önkénytelen megcsóválta a fejét.

— Peti, Peti — szólitotta meg keserü szemrehányással — be rongy ember vagy te.

— Rongyabbak is akadnak nálam, — volt a rekedt válasz.

— A ki veled összeáll ? olyan hiszen alig akad.

— Akad olyan, kivel én nem állok össze — vágott vissza a részeg fiu s elkezdett egy duhaj nótát dudolni.

Benyó Bódi utána nézett s megint megcsóválta a fejét. Alig tudta fölfogni, hogy tisztességes család sarja igy elkanászkodjék. S ez a Peti még az ő leányára, Katiczára merte emelni szemét. No de ki is tette a szürét hamarosan, csak meg se tudott melegedni első ülőhelyében.

Pedig hát Benyó Bódi szivesen látta különben a vendéget. Kőházának két bejárata volt: S be is fordultak hozzá, betért boldog, boldogtalan: tudta mindenki, hogy szivesen látják.

No meg persze az eladó is sokat vonzott oda. Az öregről azt tartották, hogy könyökig vájkál a pénzben s hogy az ilyen leány után sokan törik marják magukat manapság, az már csak valami természetes. Még a szomszéd városból is kerültek meg a féle uracsok, kik Katicza lelkemnek erősen tették a szépet. Azok értették csak! olyan gyönyörüséges dolgokat sugdostak a leány fülébe, hogy szebben hangzott mint maga az imádság. Volt abban angyalokról is szó, a sok virágot, napsugarat nem is emlitve.

Pedig Katiczának az ilyen beszédet tulajdonképen már meg se kellett volna hallgatnia. Hiszen amolyan félig-meddig már el volt igérve. S ha ugy fordul talán a lakodalomra is rákerülne a sor nemsokára. Sándor Jóska, a vőlegény, legalább erősen hajszolódik; átvette otthon a gazdaságot s ugy kell neki az aszszony, mint a falat kenyér.

No és az öregnek nem volt kifogása ellene. Két kézzel adta volna az áldást már fejükre. Azért vizkereszt másnapjára tüzték ki különös akarattal a lakodalmat.

S az a nap nevezetes nap vala. Nem a miért száz vendég gyülekezett össze Benyó Bódi házában, hanem mivel a menyasszonyt az nap semerre nem találták. Szép história volt az nagyon. A pap az oltár előtt várja a házasulandókat s otthon a menyasszonyt hajszolják. Tüvé teszik az egész házat utána, hanem persze, hol nincs, ott ne keress. Bottal üthették már annak a nyomát. Elszökött a a háztól, elszökött egy városi uracscsól; legalább ugy hozta hirül valaki később, hogy látta őket, a mint már a harmadik faluból is kikanyarodtak. Zörgős kocsi tetején ültek s hajtottak mint az oláh czigányok, bizonyosan attól tartottak, hogy valaki nyomukba ered.

Pedig volt is esze ágában valakinak. A fölcsufolt vőlegény csak el se káromkodta magát. Emberséggel bucsuzott el Benyó Bóditől mondván:

— Isten áldja meg kelmedet. Jobb volt az igy. Mód fölött örülök, hogy még idejében kimutatta a foga fehérét az a derék teremtés.

A többi vendégek is összenéztek, csóválták fej ket s aztán ki elől ki hátul, loppal sompolyogtak el a furcsa lakodalomról.

Magára hagyták szegény Benyó bácsit minden bánatostul. El volt keseredve tisztára. Néha már ajkára jött a szó: meg tudta volna átkozni a komisz lelkét annak a leánynak . . . de nem, mégse tette. Hiszen az ő gyermeke, azután ki tudja, mi vitte rá, miért tette, mi okból hozta azt a szégyent a fejére.

Annyi büszkeség azonban lakott szivében,

Apponyi mint aktiv politikus.

A Tisza-csoport azon hirt terjeszti mindenfelé, hogy *Apponyi* Albert gróf visszavonul az aktiv politika szinteréről, mert duzzog. Haragszik *Széll* Kálmánra, mert nincs reménye rá, hogy beváltsa mindazt, amit egy köztük levő titkos paktumba fogadott. Nem jár a képviselőházba sem és elvonult Eberhardra.

Egy fővárosi estilap ezzel szemben helyes forrásból származtatja azon hirét, hogy Apponyi gróf igenis nem vonul vissza az aktiv politikától, hanem azon ideig mig a közélet teljes purifikálása végbe nem megy, addig nem lép sorompóba.

»A nagy müveletet, amely a közélet teljes purifikálásának csak bevezetője és előkészitője lesz, csak egyedül Széll Kálmán van hivatva végrehajtani. Ez az oka annak, hogy a belügyminiszteri tárczát mindeddig nem töltötték be sem a volt nemzetipárt valamely tagjával, sem pedig az egyik disszidensel. Az ő feladata ez, mert ily nagy operativ beavatkozásra más nem vállalkozik a nélkül, hogy a részrehajlás vádjával ne illessék. Ha a volt nemzetipárt egy tagját neveznék ki belügyminiszternek és az fogna hozzá az operációhoz, mindenki azt hihetné, hogy a retorzió, a megtorlás ösztöne vezérelné; ha disszidensek közül vállalkoznék valaki rá, minden esetre a kormányt vádolnák a pártoskodással és részrehajlással és igy senki más nem végezheti ezt a feladatot, mint Széll Kálmán maga.«

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 8.

A folyósón megjelenik *Hegedüs* Sándor. A képviselők »Csokjasával« fogadják a konstantinápolyból visszaérkezett minisztert és körébe gyülve hallgatják érdekes előadását törökországi élményeiről.

Benn a teremben *Tallián* Béla elnököl. A ház a jegyzőkönyv felolvasása után minden incidens nélkül rátér a napirendre: a közoktatásügyi költségvetés tárgyalásának folytatására.

A függetlenségi *Áiss* Albert az első szónok, a ki a közoktatási politika terén mutatkozó örökös kisérletezés, örökös rendeletezés rendszerét itéli el. Majd hosszasan foglalkozik a nemzetiségi üzelmekkel. Nagyon elszomoritó jelenségek mutatkoznak ezen a téren. A sokaczok, kik ősidők óta magyar barátok voltak, sőt 1848-ban ott küzdöttek a magyar táborban, most a magyar állam ellenségeinek szegődnek és csupán ezért térnek át a görög katholikus hitre. Beszéde végén lendületes szavakban hivja fel a kormányt, hogy a magyar nyelv törvényes jogait egyházakkal, hatóságokkal szemben mindenütt megvédelmezze. Ebben a pontban nem szabad pártkülönbségnek lenni. (Zajos helyeslés.)

A politikai ószeres.

Es most Tisza Kálmán szikár alakja emelkedik fel. Fekete selyem sapkáját jobb kezébe görcsösen szorongatja. Szeme a baloldal felé néz. Vihar közeleg.

— *Az ex-lex! az ex-lex*! Expiáljon! hangzik fel *Rakovszky* éles hangja.

Tisza Kálmán: Méltóztassanak az ex-lexel hallgatni, a történelem tanusitani fogja, hogy kik voltak az oka.

— Expiáljon! kiáltá Rakovszky.

— *Beakarja jelenteni az ex-lext?!* kérdezi Ugron Gábor harsányan.

Tisza Kálmán: *Köszönöm a tuloldal közbeszólását, mert ez azt bizonyitja, hogy a régen meghalt Tisza Kálmán él még.*

Minden jezsuita egyforma! — szól ismét Ugron közbe.

Tisza Kálmán pedig folytatta: Csak arról akarok szólni, — ugymond — amit előre elhatároztam.

— *Politikai* ószeres! — Kiált fel Forster Ottó.

— Az *országot előbb elárendálta, azután eladta*! Kontráz Ugron Gábor.

A csend erre ezután helyreáll és Tisza elmondhatja beszédét.

Tisza Kálmán: Én mindig meghallgatok mindenkit, különben ismétlem, nem akarok a szakminiszter szép beszédével foglalkozni, szólni kivánok jelesen az 1898:XIV. t.-cz végrehajtásának módozatairól, illetőleg annak az időben mikénti létesitéséről. (Zaj.) A szakminiszter tegnap megnyugtató nyilatkozatot tett. En csak arra kérem, hogy azon törvények első stádiumát, a lelkészi fizetések kiegészitését 1200 koronáig mindenesetre még ebben az évben létesitse (Zaj.) Az államháztartás rendje ezt nem teszi lehetetlenné. Annak helyreállitását sokszor saját legkedvesebb eszméim hátratolásával is előmozditottam (Ugy van! jobb oldalon.) Mi az ujabb áldozat? Egy vagy két év alatt fizetendő csekély összegnek évi kamata, ami nem zavarja meg az államháztartás egyensulyát. Hiszem tehát, hogy ezt a kivánságot teljesiti a kormány. (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon.) A 48-as törvények szellemében méltányos e kivánság, melynek teljesitésével nehány ezer családot jobb helyzetbe lehet hozni. A tanitói korpótlék kiutalványozásánál történtek némely dolgok, melyek nyugtalanságot támasztanak. Olyan szegény egyháznak, mely nehány krajczár felesleget mutatott ki, nem adtak segitséget. A miniszter tegnapi beszéde lelkesitő hatással volt reá, elfogadja a költségvetést. (Élénk éljenzés jobbfelől, zaj balról).

Pader Rezső a szellemi világban mindenütt invectiót lát és sok felületességet. A revizióról szólva okvetlenül szükségesnek mondja. Nem csak az önálló vámterület, a kvóta érdekli a közvéleményt, hanem a revizió is. A vallás-erkölcsi oktatást ajánlja, kifogásolja, hogy az érettségin nem vallással, hanem a mitológiával foglalkoznak.

Amor es Psyche! — szólt közbe Rakovszky István.

Pader: Ezt az anomáliát kellene megszüntetni, valamint arra is figyelni, hogy a tanuló ifjuság erkölcstelen könyvekhez és iratokhoz ne jusson.

Müvészet ügye.

Hock János ugyanazokat az eszméket hirdeti, mint tavaly az ellenzéki padokról hirdetett: a művészet bevonását a közéletbe. A jognak, igazságnak és törvénytiszteletnek aereje köszönt be. Mikor volt nagy ez a nemzet?

— Bánffy alatt! — szól Páder Rezső.

— Tisza alatt! — replikázott Förster Ottó.

Hock: Nem. A magyar nemzet mindenkor nagy volt. És most együttesen oda törekedjünk, hogy a beköszöntött változás ne csak alakiság legyen, hanem eredményezze az egész nemzet lelkületének gyökeres átváltozását. Ő támogatni fogja Széll Kálmánt ebben teljes erejével, mindaddig, amig a jog, igazságnak és törvénytiszteletnek keretében mozogni fog.

A művészetekre tér át és itt azt mondja, hogy ez a nagy társadalomra ugy hat, mint a só a tengerben, amely azt a megromlástól megóvja. Rámutat ezzel szorosabban a szociális kérdésre, a kenyérkérdésre és azt mondja, hogy az embernek nemcsak kenyérre, hanem lelki táplálékra is szüksége van. A lélek olyan mint a szivacs, amely minden vizet felsziv. Arra kell törekedni, hogy kristálytiszta vizzel tápláljuk ezt a szivacsot és ne engedjük, hogy bujtogatók, izgatók mérges pálinkával elbutitsák a népet. Szuronynyal, puskával csak ideig-óráig lehet az izgalmakat elfojtani, tartósan, állandóan azonban csak üdvös törvényekkel. Eddigelé a magyar törvényhozás csak novelláris uton akart a szociális bajokon segiteni. Alapos gyógyszert kell találni a társadalmi bajok orvoslására. Miért elégedetlenkedik a nagy tömeg? Talán a munkahiány miatt? Nem azért, hanem azért, mert a tömegnek szive beteg, kihalt belőle a nemes.

A nép évtizedeken át üres politikai

---

hogy lépést se ment utánna. Jól tudta, hogy hazajön amugy is. A mint hogy haza is jött.

Künn zuzmarás hideg idő járta. A ki tehette, a hályha mellé vonult. Benyó Bódi is behuzta magát bánatával a szobába. Egy barátja, vigasztalója volt mindössze — a pipája s az is kialudt, a mint az öreg közbe-közbe elfeledte szivni. S lám egyszer csak kopogtatnak. Az öreg nem hallja. Benyitnak, arra se vet ügyet. Csak arra eszmél föl, mikor azt veszi észre, hogy valaki két lábát átkarolja s zokogva rebegi:

— Taszits el, édesapám, megérdemlem.

Katicza volt.

Apja nem taszitotta el, henem azt se mondta, hogy: »hozott Isten« csak mikor a tékozló lány szeméből azt a sok bánat-könyüt hullani látta, akkor indult meg kesergő szive szegény bukott gyermeke sorsán.

— No ne sirj már egyszer, ha mondom — kezdte vigasztalni — megtörtént, megtörtént. Elmult, esőnek nem kell köpönyeg. Elestél, de fölkelsz, annyi az egész.

— Nem merek a falu szeme elé kerülni — törte tovább Katicza keservesen — a föld alá bujnék szégyenletemben.

— Azzal se vesződjél, gyermekem, foltot verünk arra a szégyenre.

— Foltot? — kérdi Katicza elcsudálkozva.

— No igenis — próbált Benyó Bódi mosolyogni, pedig hát ugyan keservesen illett most a fájdalmas képéhez — tudod, lányom, a gazdagság sok mindent betakar. Mi pedig gazdagok vagyunk. Azután meg férjhez adlak s azzal feledve lesz minden: az asszonynak megbocsátják, mit a leány vétkezett.

És Benyó Bódi még aznap körutra indult a falub n, hogy lányának férjet szerezzen. Elsőben is régi vőlegényéhez Sándor Jóskához állitott be. Darabig csak kerülgette a dolgot, mint a macska a forró kását, hanem a végén mégis kibökte.

— No tudod-e, Jóska fiam, mi járatban vagyok én?

— Nem én — felelt a legény elbámulva.

— Akkor hát tudd meg, hogy az az izé... Katicza lányom megkerült s ha még a régi szándékkal volnál, fiam, mi sem állana utjában . . .

— Szépen megköszönöm Benyó bácsi a hozzám való szivességét; de beszélnénk talán másról — válaszolta Sándor Jóska némi boszszankodással.

Az öreg Benyó azonban nem beszélt. Tudta már, hányat ütött az óra, azért elbucsuzott egyszerüen Jóskától s elment a szomszédba.

Hanem hát hiába kinálta minden gazdagságát, senki sem akarta azt megkivánni a ráadás miatt. Katicza biz' nem kellett senkinek. De ki is venne el olyan leányt, ki szegre akasztotta becsületét? Ezer holdja legyen, akkor sem.

Szegény apa kétségbe volt esve. Annyira nem számitott. Hogy olyan rátartósak legyenek az emberek, no az álmában se jutott volna eszébe. Egyik helyen a legény szabadkozott, a másikon a legény még beleharapott volna, de szülei fenyegették, hogy söprüvel kergetik, ha házukhoz merné hozni azt a becstelent. És igy ment az véges-végig.

Az elkeseredést végre a harag váltotta fel s haragjában azt mondotta, most csak azért is .érjhez megy Katicza, ha mindjárt az a lump Balogh Peti lesz is a férje. Majd farag ő embert belőle, a keze alatt kiformálódik böcsületes emberré.

Nyomban megkereste Petit. Persze a korcsmában találta. Ott iddogált szép egymagában s erősen belebusult a pohárba. Volt oka a busulásra, a végrehajtó már erősen rángatta a gyékényt, melyikre az Uristen fektette. Azért Benyó Bódi ott is kezdte:

— Hallod-e Peti, neked mintha pénzre volna szükséged.

— Az ám a keservét ennek a koldus világnak! — tört ki bosszusan Balogh — maholnap majd liter bor ára emberség se járja már. Elkomiszodik a világ de egészen!

— Lehet azon segiteni, Peti.

— Lehet-e? — kérdezte kivánesian az ittas legény.

frázisokat hallott. Az egyenlőség, szabadságot mint frázist hallotta tőlünk a tömeg.

— *Nagyon jó kormánypárti beszéd!* — szól gunyosan Rakovszky.

Hock János: Sokat rontott nálunk a választási rendszerben megnyilatkozó anyagi szempont is. Ezek megzavarták a népnek hitét, megzavarták a népnek politikai ideálját is. Igy tehát nem csoda, ha a nép maga is kevésre becsüli életét. A mi népünk olyan, hogy az orvosokba már nem bizik és kuruzslóknak esett a kezébe. Az izgatók mint a kuruzslók simogatták a nép sebeit és igy a nép feléjük fordul, bennük keresik boldogulásukat. Az izgatók bálványképek elé vezették a népet és most a bálványt imádja. A népet ki kell ragadni az izgatók kezéből. Nagyon komoly dolog ez, komolyabb, mint bárki is hiszi. Az egyenlőség és szabadság eszméjét tisztázni kell, kikell hámozni az utópiából. A szavazást meg kell nemesiteni a kulturával.

Mik azok az eszközök, amelyekkel nemesiteni lehet az embereket? Ezek az eszközök: a vallás és a müvészet.

Ugy a vallás valamint a müvészet is tiszta örömöket okoz. A müvészet zavaros utopiák helyett a helyes eszmékre vezeti az embert. Azt mondják, hogy a müvészet csak gazdag embernek való. Ez nagy tévedés, éppen a müvészet, ha ezt belevesszük az élet egész fonalába, gazdaggá teszi az egész nemzetet.

A müvészet iránt való törekvést a vidéken is fel kell költeni. Müpártoló egyesületeket kell a vidéken teremteni és hogy ott milyen hálás a talaj, mutatja utóbb Szeged példája. Itt a képtárat még a nép is nagyban látogatta.

A fővárosi szinházakba — sajnos — ledér irány uralkodik, amely onnan a magyar geniuszt kiszoritja. Egészséges, kulturális rend szükséges. Arra kéri a minisztert, hogy a magyar müvészet felvirágzása érdekében tárczája keretében minden lehetőt elkövessen. A költségvetést elfogadja. (Helyeslés a jobboldalon.)

Nemzetiség és egyház.

Mócsy Antalt hivja fel a jegyző szólásra.

— Holnap hallgatjuk! Ma halljuk — hangzik össze-vissza. Végre is *Mócsy* Antal ma beszél.

Mócsy Antal fejtegeti, hogy a magyar nyelvet még milyen sok helyen nem tanitják. Tagadja, hogy ez a néppárti törekvésekkel összefüggésben állana, felhozza a szántovai esetet, amelyben a kormány félhivatalos lapja a kalocsai érseket meggyanusitotta. Bizonyitja, hogy az izgatás Szabadkáról meg Zomborból indult ki. Hát a kormány közegeinek, a forsponoknak nem volt erről tudomásuk. Örömmel jelenti, hogy az áttért szántóvaiak nagy része ismét jelentkezett a plébánosnál, hogy visszatérnek. Egyebekben a részleteknél fog felszólalni.

Elnök a hétfői ülés napirendjét állapitja meg és öt percznyi szünetet ad.

A kérvények tárgyalása.

Szünet után a képviselőház kérvényi bizottsága által tárgyalt kérvényeknek 10-ik sorjegyzékére térnek át.

Az önálló vámterületet és nemzeti bankot kérelmező iratokat irattárba helyezik.

Másodsorban a földadó leszállitása és a börzeadó behozatalát óhajtó kérvényeket veszik elő.

Mócsy Antal a kisgazda érdekében szintén a földadó leszállitását követeli és a börzeadó behozatalát sürgeti.

Lukács pénzügyminiszter a kérvényezési jogot nagybecsünek tartja. Ott, ahol azonban a kérvények gyárilag készülnek; ott, ahol a legtöbben azt sem tudják, hogy mit irnak alá, nagyfontosságot tulajdonitani nem lehet. Már most jelzi különben, hogy *az érték forgalmi adókról szóló törvényjavaslatot legközelebb benyujtja és a börzeadóra vonatkozó törvényjavaslat nem is fog sokáig késni.* A földadó, ha nem is direkt, de indirekt 5—6 millióval fog csökkeni. Nem áll az, hogy a tőzsdeadóval pótolni fogjuk a földadó leszállitását, mert nálunk a tőzsdei élet még nem oly fejlett. Kéri a bizottság véleményét elfogadni.

Polónyi Géza tagadja azt, hogy a kérvényeket gyárilag kész tették volna, meg azt is, hogy a kérvényezők aláirói nem tudták volna, hogy mit irnak alá.

Hétfőn folytatják a kérvények tárgyalását. Ülés vége 2 órakor.

— No persze, hogy lehet.

— Példának okáért?

— Tégy szert valami gazdag feleségre.

— Olyan bolond ki nekem adja a leányát bajosan találkozik a vármegyében. Hiszen kelmed is kinézett már egyszer a házából. Csak emlékszik rá?

— Emlékszem, emlékszem — hagyta rá Benyó Bódi — hanem tudod mit, Peti mondok egyet,kettő lesz belőle.

— No?

— Gyer át hozzánk s ha ugy tetszik, meg csináljuk a házassági kontrektust.

— Hogy . . . hogy pattant föl Peti ámulva — hogy én Katiczát elvegyem?

— Miért ne? Kifizetem az adósságodat s s lábraállitalak megint.

— S ha nekem Katicza meg mégse kellene

— Akkor verjen meg hát az Uristen, te nyomorult gazember! — ugrott föl Benyó Bódi dühösen s magából egészen kikelve rohant ki az ajtón. Elvesztette az eszét egészen.

Szerencséje annak a boldogtalan leánynak, hogy nem találta odahaza. Különben a hajánál fogva huzta volna ki az utczára, amiért olyan lyukat vájt a Benyó név becsületén, melyre pénzzel s gazdagsággal se lehet foltot varrni. Katicza kiment a temetőbe, ott sirdogált édesanyja sirhalmán. A könnyek talán előbb lemossák szerencsétlen botlása kiáltó gyalázatát.

A sár és kavics csalás a törvényszék előtt.

Nagyvárad, április 8.

— III. nap. —

A tárgyalás ebben a nagyarányu, odiózus bünügyben még e héten sem lesz befejezve. Ez a körülmény legjobban illusztrálja annak monstrepör jellegét.

A mai napon jóval nagyobb volt a publikum, ez azonban a szombati nap publikuma volt. Viszont a hirlapirók helyén nagy hézag mutatkozott.

Ma az intelligensebb tanuk kerültek kihallgatásra és a gyengébb nem, a nők.

Érdekes volt *Hlatky* Endre határozott előadása Reteg és a feljelentők felől.

A tanuvallomások közül a Tatár Karoliné volt, ki Deák utmester felesége, a legfontosabb. Nagy József elnök hosszasan vallatta és kemény keresztkérdéseket intézett hozzá a szőlő vétele és átadása felől, melyek alatt a különben is beteges nő többször ingadozott.

Elsőnek *Ávrám* Lőrinczet hallgatja ki az elnök. Tőle is követelte Csepely a rendes taksát: napi 30 krt, vagy heti 1 frt 80-at. Négyöttel többet vágott érte. A vizsgálóbiró előtt azonban többet vallott be.

Ügyész: Hova hordott karót?

Tanu: Egy és félnapig a *Busch* szöllőjébe. Kovács László kaparó rendelte.

Ügyész: Hogy fizették?

Tanu: Nem mindjárt. Vasárnap is annyit fizettek amennyit a többinek, a ki kavicsot és sárt hordott.

Elnök: Kiutasitotta karóvivésre?

Csepely: Én nem, Deák utasitotta.

Deák tagadja.

Csepely szemébe mondja, hogy akkor nem mond igazat.

Téglák a szöllőben.

Nagy Lajos vallja, hogy adott pénzt Csepelynek, továbbá trágyát hordott a Diósy, főmérnök és az utmester (Deák) szöllőjébe. Ez utóbbi rendelte. Azonkivül még ő az, a ki téglát Rimanóczytól szállitott fel a Busch Dávid szöllőjébe.

Elnök: Tégláért kapott rovást.

Tanu: Munk fizette rovásra.

Elnök: Ki rendelte a téglát Busch szöllőjébe? Hol kapta a rendeletet?

Tanu: Csepely mondta este a munkánál. Csepely erre azt mondja, hogy Deák parancsolta neki, hogy vágja fel neki!

Deák: A főmérnök engem arra utasitott, hogy 4—5 ezer téglát szállittassak fel neki a szöllőbe. Ő majd elszámol ott — azt mondta — Rimanóczyval és kifizetteti neki Munk által az összeget. En nem mondtam, hogy rovjon fel Csepely.

Csepely: Hogy 3—4-et vágjak, azt is mondta!

Ügyész: Miért nem ment Ön Munkhoz, miért Csepelyhez?

Deák: Mert ő kéznél volt.

Rácz János tanu előadja, hogy ő a munka megkapásáért fizetett, nem a rovásért. Neki nem róttak. Trágyát vitt a főmérnöknek, az utmesternek és a száldobágyi szőllőbe (Hegedüs). A napszámot Munk fizette. Őt Deák rendelte ki s 4—5-en vittek oda egyszerre. Száldobágyra csak egyszer fordultak s ha jutott idő, akkor elmentek még a Kommendáns-rétre is.

Aki nem akarta felvenni a pénzt.

Hlatky Endre következett ezután.

Elnök: Mikor a dolog kipattant s megjelent *Reteg* az ügyvéd urnál, mit mondott ő s miféle tanácsot adott Retegnek az ügyvéd ur?

Tanu: Hozzám eljött Reteg s kért, hogy adjak neki tanácsot, mert évek óta szájról-szájra jár, hogy egy Zsiga nevü bácsi megcsalja a várost. Ő meg akarta ezt tudni s azért beállott ő is szekeresnek s ekkor tapasztalta, hogy ha 30 krt fizetnek, több rovást kapnak, amit Munk vasárnap fizetett ki. Elmondta, hogy ő felakarja jelenteni a dolgot, de nem tudja, hogy a pénzt felvegye-e, vagy nem követ-e el ezzel bünt? En azt mondtam neki, hogy vegye fel a pénzt s ha megkapta jelentse fel. A következő vasárnap hárman jöttek el, s akkor Reteg azt mondta, hogy a pénzt megkapta két izben, mire én azt mondtam, hogy a dolgot jelentse fel a polgármesternek. Később Zana is eljött, de ő ugy látszik mit sem tudott a dologról.

Ügyész: Nem jött-e ez a dolog előbb szóba a városi közgyülésen?

Tanu: Nem emlékszem arra.

Kiss: Igaz az, hogy Reteg most is tartogatja a pénzt?

Tanu: *Én Reteget igen becsületes embernek tartom, neki a város polgársága köszönettel tartozik, hogy a dolgot felfedezte.*

Frankó Endre ügyvéd azt valija, hogy kezelt egy szőlőt s azt elakarta adni s megvette *Deák* útmester.

A törvényszék a két tanut vallomására megeskette.

Kiss János tanu pergő beszéddel mondja el, hogy nem fizetett, több rovást nem is kapott. Trágyát egy nap kétszer-háromszor is vitt a szőlőkbe.

Majd *Koszta* Demeter következett.

Elnök: Adott pénzt Csepelynek?

Tanu: Igen, mert másképen haza küldtek, ha nem adtunk, nem engedtek dolgozni.

— Hánynyal vágott többet Csepely?

— Tanu haboz sokáig, s határozott feleletet nem ad.

Ügyész: Kinek a parancsára vették fel a kioszkot?

— Az utmesterére.

— Mennyi ideig tartott a felszállitás?

— *Három hétig.*

— Mennyit kerestek egy héten?

— 13—13 forintot s ezt Munk vádlott fizette ki.

— Kivel vitték fel a kioszkot?

— A testvéremmel Koszta Jánossal.

Elnök az utmesterhez: Mit szól ehhez?

— En nem rendeltem.

Tanu szemeibe mondja a vallomását, de Deák megmarad tagadása mellett.

Csepely megtagadja, hogy ő nem vágta fel a rovásokat.

A tanu szemeibe mondja neki is vallomását.

Ügyész Deákhoz: Hogynem kérdezte, hogy hová viszik a kioszkot?

— Nem tudtam én azt.

Ügyész: Dehogy nem tudta, hiszen mindenki tudta azt a városban. (Derültség.)

Nagy Péter Koszta Péter kocsisa volt s a gazdája küldte dolgozni, fizetett hol 20, hol 30 krt, jutalmul több vágást kapott. Hordott trágyát a szőlőkbe, a főmérnök szőlőjébe vitt egy nap kétszer is.

Molnár József az apja szekerével dolgozott, nem fizetett, a szőlőkbe hordott trágyát.

— Mikor az atyja beszüntette a hordást, mit mondott?

— *Hogy nem engedi tovább, hogy rontsam a várost.*

Rigli István a következő tanu. 94. óta fuvaroz (ősszel, tavasszal). Az utmester szöllőjébe naponta vitt trágyát. Deák rendeletére Hegedüsnek, Buschnak is vitt. Reggel a fuvarosok sorba állottak, felirták a nevüket s a Kommendáns-rétről mentek a szöllőkbe. Sokat korrigál a vizsg. biró előtt tett vallomásán, melyet az elnök neki fel is olvast t.

Ezen tanu vallomása közben egy kis inczidens is történt ügyész és Várady között. Elnök mérsékletre intette a kissé heves és gyorsbeszédü védőt.

Zana napszámosai.

Szeremi Aron következett most sorban. Ez uj tanu, nem volt még kihallgatva. Fiatal ember. Ennek az apja szállitotta ő vele a téglát Zana Agostonnak s ez a téglahordás volt az a bizonyiték, a mi Zanában a gyanut támasztotta a fuvarozás inkorektsége miatt. Tagadja, hogy délután Zanánál a munkát abbahagyta és a városhoz ment volna. Azt mondja szemébe meri ezt Zanának mondani.

Balázs Mihály szintén dolgozott a Zana házépitésénél. Neki Tóth Mihály utkaparó rótt, de nem fizetett neki. A kritikus délutánra nézve igy vall:

Elnök: On Elment délután 4 órakor Zanától a városhoz. Igaz-e?

Tanu: Nem igaz. Zanánál én napestig dolgoztam.

Elnök lelkire köti tanunak az igazmondást Előhivja Szeremit és Zanát.

Elnök (Zanához): Ezek az emberek tagadják, hogy ott hagyták volna önt. Mit szól hozzá?

Zana: Ez a fiu mondta, (az ifju Szeremi) csak legalább 1—2-szer menjünk el a városhoz. Es én hivatkozom egész családomra, hogy aztán téglagyári szekerekkel voltam kénytelen a téglát szállittatni.

Balázs: Nem azért mentem, hanem mert. 10—15 krt igért nekem, mire aztán ugy feleltem neki: »Akkor Isten áldja!«

Tőkepénzes varrónő.

Tatár Karolint, Deák utmester törvénytelen feleségét szólitotta elő ezután a biró. Az általános kérdések után előadja, hogy hosszabb idő óta varrónői foglalkozást folytat. Mikor Deákhoz ment — 24 évvel előbb — 200—300 frt spórolt pénze volt.

Elnök: Preczizebbül!

Ugy 300 frt.

Elnök: Varrogatott ezután is?

— Igen.

Elnök: Szöllőt vettek Deákkal?

— Igen. Koszta Szilárdnétól. A 24 év alatt 2400 frtot takaritottam meg,

Elnök: A saját pénzén vett szőlőt miért irták a Deák nevére.

— Rábirt, de volt azért egy kis kellemetlenségünk.

Elnök: Miért adta aztán el magának?

— Követeltem tőle.

Elnök: Később ezt eladták 3000 frtért. Miért olyan gyorsan?

— Szükségünk volt pénzre.

Elnök: Mire? Kinek? Hiszen spórolt pénzük volt ez is!

Tanu hallgat, majd vontatottan azt feleli, hogy adósok voltak.

Elnök: Nem igaz, nem ugy áll! Majd megmondom én. Azért, mert öt nappal előbb Zana feljelentést tett.

Elnök ezután egy kis házi számadást csinál Tatár Karolinnak és a legjobb akarat mellett nem tud többet kihozni 2200 frtot spórolt pénz gyanánt. Azután

Elnök: Ön 2200 frtot rakott össze. miért követel az urától 2500 frtot, hisz áprilistól juliusig csak nem keresett 300 frtot a varással?

Ügyész: Volt az öreg Zsiga bácsi egy este maguknál a háznál.

— Én nem tudom, rendesen a szöllőben voltam.

Ügyész: Ugyan ne beszéljen, akkor szöllő sem volt már.

Kiss dr. védő kéri tanu szembesitését Csepelyvel.

Csepely erre hangosan a szemeibe mondja Tatár Karolinnak, a mit neki az ura ezen látogatásnál mondott. «Minek jöttél ki te marha? Miért nem montad Kiss Lászlónak, hogy holnap jöjjön.»

Női tanuk.

Futó Imréné uj tanu, a vizsgálóbiró előtt nem volt kihallgatva. Azt vallja, hogy dolgozott Tatár Karolinnak mint varrónő. Azt hiszi, hogy az utóbbi naponta 3 frtot kereshetett a varróleányokkal.

Kiss Károlyné ismeri 20 év óta Tatár Karolint. A lánya nála tanulta a fehér varrást. Azt mondja, hogy Tatár Karolának sok munkája volt s egy kis szerzett pénze is lehetett a jövedelemből.

Ügyész: A lánya mennyit kapott

— Kilencz forintot havonta.

Mike Róza még hajadon szintén Tatár Karolinnal tanult, de később nem dolgozott neki. Ugy tudja, hogy Tatár Karolánál 3—4 fizetéses lány és 1—2 tanuló dolgozott. De rendesen csak 3 volt a segéd személyzet száma. Havonta 30—40 frtra teszi a keresetét, de ebből a lányokra személyenként 6—8 frtot le kell vonni.

Tóth Erzsébet 19 éves varró leány két évig dolgozott *Tatár Karolinnál*, havi 8 frtért. Akkor ott még négyen dolgoztak, két fizetéses, két nem. Nem mindig egyforma volt a bevétel. Vallomása szerint levonva a kiadás (35—16 frt) tiszta jövedelemül 19 frt marad havonta Tatár Karolinnak.

A kikhez trágyát vittek.

Diósy Lajos állott elő legelőbb azok közül, a kiknek szöllőjébe rendszeresen hordták a trágyát a fuvarosok napszám mellett.

Elnök: Hogyan jött ön arra a gondolatra, hogy szöllőjébe trágyát vitessen?

— Egyszer jöttem a töltésen (a nagypiacz) és láttam, hogy arra jönnek a szekeresek a trágyával. Azt mondtam erre az utmesternek: Az én szöllőm közelebb van küldjön hozzám is néhány szekérrel, pár krt adok majd a fuvarosnak.

Elnök: Mennyit adott?

— Tiz krajczárt.

Elnök: Kinek adta?

— Közvetlen a fuvarosnak a távolság megtéritéseért.

Elnök: Hány szekérrel vittek a szőlőjébe?

— Ugy 50—60 szekérrel bizonyára.

Dr. Várady védő: Mondták a fuvarosok, hogy máshova is vittek?

— Nem is tudom, hogy vittek-e a Kommendáns rétre, mert ugy láttam, hogy a trágyát mind kiviszik a városon.

Hegedüs Gézára kerül a sor.

Elnök: Hordtak az Ön szőlőjébe trágyát a Munk igái?

— Igen.

Elmondja, hogy 37—40 szekérrel is vittek naponta szőlőjébe. felhatalmazása nélkül. Megkérdezte ez iránt Deák utmestert, ez azt mondta, hogy azért vitette azt oda, mert a sorompó a Kommendáns réten csukva volt. Elnök megjegyzi, hogy Hegedüs a vizsgálóbiró előtt 57 szekeret vallott.

Elnök: Mit szól ehhez Deák?

Deák: Vittek kérem a közel eső szőlőkbe, mindbe. (Zana közbeszól!) de mire a sorompót kinyitották, addig a fuvarok visszajöttek.

A borravaló.

Ländler Ferencz lép a biró elé.

Elnök: Micsoda viszony volt Ön és Deák között? (Derültség)

Tanu: Viszony kérem sohasem volt közöttünk. (Nagy derültség.)

Elnök: No, nem valami pikáns értelemben gondoltam. (Derültség) Tessék elmondani a mit tud.

— Deákkal a kövezésnél jöttem először össze, ha uj munkálatokat akartam teljesiteni. Ilyenkor neki kellett a talajt előkésziteni, a munkához szekereket rendelni, stb. Deák jól végezte a dolgát. Ezért elismeréssel voltam hozzája s egyszermásszor adtam is neki 5—10 forintokat.

Elnök: Mi volt ez? Jutalom?

— Csak elismerés és mindig utólag.

Ügyész: Hogy van az mégis, hogy Ön egyszer panaszra ment a főmérnökhöz Deák ellen, hogy nincs elég szekér, megakad a munka. Ezért adott neki pénzt?

— Csak egyszer volt panaszom ellene, azonkivül arra is megkértem, hogy vigyázzon az embereimre.

Dr. Várady védő: Várta Deák ezért a jutalmat?

— Soha!

Dr. Várady: Szoktak ezért máshol is jutalmazni valakit?

— Ez kérem mindenütt előfordul.

Előterjesztések.

Ügyész: Elnök felhivására megteszi előterjesztését. Kéri Szeremi és Retek beidézéseit.

Dr. Várady délutánra kéri a beidézést. Közbeeső inditványa, hogy a törvényszék Kovács László utkaparó, Szabó Imre és Tatár Erzsi beidézését is rendelje el Busch Dáviddal együtt, egyszersmind a város régi szabályrendeletét a kavics és szeméthordásról terjeszsze be. Ez a szabályrendelet különböző, a városon kivül s a Kommendáns rétnél meszszebb eső helyeket jelöl ki lerakodónak.

Ügyész az idézéshez hozzájárul, a maga részéről még *Papp* Imre berendelését kéri.

A törvényszék visszavonul. Rövid tanácskozás után az elnök kihirdeti a határozatot, mely szerint a törvényszék mellőzi Tatár Erzsi beidézését és a régi iratok beszerzéseit, ellenben Kovács László, Szabó Imre, Moér János és Papp Imre beidézését elrendeli.

Dr. Várady védő e határozat ellen semmiségi panaszt jelent be.

Délután.

Az ötven forint.

Elnök: Ön irt levelet Zana Ágostonhoz?

Nemes Károly: Igen!

Elnök: Beszélje el, hogy mit beszélt Zanával a sár és kavics szállitásról?

— Ott volt náluok egy alkalommal Zana Ágoston és előhozódott az a csalás a városnál. Ötven forintot kapott Munk vállalkozótól egy igára. Később azután összeveszett a vállalkozóval a szállitás miatt. Cselédei azt mondták, hogy fát hordtak a vállalkozónak és nem kavicsot. Az öreg Csepelynek 20 krt adott naponkint, egy időben azért többet is rótt. Hogy a cselédei adtak e valamit az utkaparónak, arról nincs tudomása. Ő a cselédeinek adott egyszer máskor 1 forintot spritzerre, hogy jobban dolgozzanak, a többi pénzzel ami ebből fennmaradt, nem számoltak be.

Elnök: Mit beszéltek a vállalkozóval?

— Fizetésnél panaszkodtam, hogy én kevesebbet kapok mint mások, ekkor Munk vállalkozó igy szólt hozzám:

— Nem érti maga az ilyen dolgot. Adjon az öreg Csepelynek, hogy jobban huzzon a szekér.

Elnök: Az ötven frt átadását kivel tudja igazolni?

— Kötting Péter volt akkor ottan.

Elnök: Munk ur! mi történt maguk közt?

Munk Jakab: Én nem adtam neki semmi 50 frtot. Nem mondtam neki, hogy adjon Csepelynek.

Ügyész: Meri azt állitani, hogy a város fizette, mikor a fát hordták?

— Nem tudom, de fizetést kaptam, mert még a szekerem ára is abból telt ki.

Rádl Ödön: Nem beszélt most délben 12 órakor Zanával?

— A fiával beszéltem keveset.

Rádl Ödön: Hol beszélt Munk urral az ötven frtról?

— Kapuczinus-utczán délelőtt.

Beszedits János.

Elnök: Ön a város szolgálatában állott mint mérnök, beszélje el miként történt a munka teljesités, ellenőrzés és a kifizetés?

— A láda tartalmát megbélyegeztük tavaszszal. Az ellenőrzést az utmester teljesitette a munka felett. Az utkaparó minden fordulónál rótt a szállitásnál A rovatokat vasárnaponkint számbavette.

Elnök: Állandóan az utkaparó hordta be a rovásokat?

— Igen. A vállalkozónak e szerint történt a fizetés.

Elnök: Kapott a vállalkozó számlát?

— Nem. A mérnöki hivatal kimutatást csinált és e szerint fizettek.

Elnök: Ön tudta azt, hogy hol mit dolgoznak?

— Csak vasárnap tudtam a rovásokról, mert irodai teendőket végeztem.

Elnök: Hány évig teljesitett ilyen munkát?

— 67 óta.

Elnök: Nem gondolta-e azt a rovásokról, hogy némely ember nagyon is sokat fordult?

— Nem, sohasem.

Elnök: De némelyik rováson 25 is volt?

— Volt némelyiken 40 is, mert némely helyen sokat fordulhatott.

Ügyész: Mi volt a legnagyobb szám?

— 25-nél több nem. (Ellenmondás.)

Ügyész: A kimutatásban miért változtatták a napi kimutatást hetivé?

— Mert később csak azt kivánták a mérnöki hivataltól, hogy csak köbméterkint mutassa ki a csalást.

Ügyész: Busch főmérnök nem folyt bele a szállitás ügyébe?

— Igen, ő irta alá a kimutatást.

Ügyész: Van olyan nyugta is jóllehet a mérnök állitotta ki, hogy a vállalkozó kijavitotta!

— Mert a rovásnak másik oldalára is volt róva és én ez eltévesztettem, de midőn a szekeres panaszkodott, kijavitották.

Ügyész: Nem váltotta fel Csepelyt valaki az ellenőrzésben?

— Nem, csak mikor hetes volt.

Ügyész: Jelentkezett-e valaki panaszra?

— Igen, hogy többet róttak másnak, mint neki, de kitünt, hogy a panasz teljesen alaptalan.

Ügyész: A vizsgálatnál nem hivták meg a panaszost?

— Nem!

Rádl: Ismeri Munkot? Milyen embernek ismeri őt?

— Becsületesnek ismerem. A várossal nem volt összeütközése soha.

Kiss dr.: Nem Toldinak hivták a panaszost?

— Arra nem emlékszem.

Kiss dr.: Mi volt a ládák térfogata?

— Egy láda köbtartalma 0·31, 0·38, 0·40, 0·41 köbméter volt, maximum 0·46.

Kiss dr.: Mi volt az oka annak, hogy csak Csepely kezelte a rovást?

— A főmérnök rendelte igy, mert az mondta, hogy ebben az emberben megbizik. Én sem hittem soha, hogy ebből az emberből valamikor csaló váljék.

Kiss dr.: Mennyi fuvart igényelt a nagypiacz rendezése?

— Garmadába hordták a kavicsot és egy bizottság ügyelt fel rá.

Várady dr.: Hány szekér állott ki trágyahordásra a piaczra?

— 30—35 lehetett.

Várady dr.: Az utmesternek meg kellett vizsgálni a munkát?

— Igen s bejárta a helyeket, de lehetetlen volt mindent ellenőriznie.

Várady dr.: Ki lehet mutatni a kimutatásokból, hogy mennyi ideig tartott a trágyahordás?

— Nem, csak a trágyamennyiség van kimutatva

Deák József: Az időt is meg lehet állapitani a kimutatásból.

Deák József felbontja az iratcsomót, de eredménytelenül.

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

A szünet után folytatták *Beszedits* János nyug. városi mérnök kihallgatását. Elmondja, hogy a Kommendáns-rétre kellett a trágyát hordani, de régebben a Rhédey-kert mellé és más fele is hordtak. A főmérnök intézkedett e tekintetbe s valószinüleg ő eszközölte ki a káptalannál, hogy a Kommendáns-rétre hordják a trágyát.

Deák József vádlott: Mivel Papp János tanácsos nem engedte a Bóné-kuti ut mellett levő földekre hordani a trágyát én eszközöltem ki a káptalani uradalomnál, hogy a Kommendáns rétre vihessék.

Munk Jakab az elnök engedelmével kérdé Beszedits tanut. Emlekszik-e vissza mérnök ur mikor nekem mondta.

— Munk ur, magának a munkába semmi dolga nincs, csak állitsa ki a szekereseket.

Beszedits János: Erre nem emlékszem.

A főmérnök kihallgatása.

Busch Dávid főmérnök az elnök kédéseire előadja, hogy 27 éve főmérnök a városnál; Deák József utmester 1885. óta szogál s Munk már régen szállitója a városnak. Az ő rendelkezése alatt állott Beszedits mérnök, Deák utmester és Csepely kaparó. Mikor sarat és kavicsot szállitottak, ő dirigálta, hova hordják. Majd elmondja, hogy ő adta ki vasárnap az utmesternek, miszerint a következő héten mit és hova szállitsanak.

Elnök: Ha a Nagypiaczon összegyült a trágya, ki intézkedett az elszállitás iránt? A főmérnök ur és kinek adta az utasitást?

Tanu: En intézkedtem; az utmesternek adtam ki a rendeletet.

Elnők: A ládás fuvarozás hogy történt?

Tanu: Rovással; az egyik része az utkaparónál, a másik a kocsisnál volt.

Elnök: Ki ellenőrizte?

Tanu: Ő is. Beszedits is, az utmester is.

Elnök: Miként történt a rovás összeszámlálás.

Tanu: Szombat este behozták s vasárnap az utmester jelenlétben összeszámolták és ez után készitettek kimutatást. A Munk ezt leirta s elkeszitette a számlát Ezután kifizették.

Elnök: Mégmás fuvarozás is volt, hogy ment ez?

Tanu: Először ládával, aztán napszámba.

Elnök: Ki tartozott a fuvart kiállitani?

Tanu: Munk Jakab.

Elnök: Hova kellett vinni a trágyát?

Tanu: A megállapitott helyre. Ha kavicsos volt, a Rhédey- kert mellé, a Körözspartra.

Elnök: Volt évekig kijelölt hely?

Tanu: Volt szabályrendeletben megállapitva. Később Kommendáns-rétre; de ez nem volt hivatalos. Én utasitottam az utmestert, hogy a Kommendáns-rétre vigyék. Itt nála baj volt, mert sorompó volt felállitva.

Elnök: Mikor ezt kijelölte, más helyre szőlőkbe is vitték; igy az ön szőlőjébe is. Ki rendelte ezt?

Tanu: Egyik-másik tisztviselő felkért, hogy ha van jó trágya vigyék az ő szőlőjébe a feleslegest. Én aztán intézkedtem. Igy az én szőlőmbe is.

Elnök: Ön mondta tehát, hogy vigyék a szőlőkbe a trágyát.

Tanu: Az utmester intézkedett az én rendeletemre. De nem a város költségére és számlájára rendeltem a szállitást, hanem hogy az illetők fizessék ki. Munkkal aztán elintézték a dolgot.

Elnök: Ön hogy fizette ki, amit önnek a szőlőjébe szállitottak?

Tanu: Munkkal elintéztem. Pénzt nem követelt, mert szivességet tettem neki, mint szakértő a házépitésnél. A téglát és czukrázdát is igy szállitották.

Elnök: Am ezzel ellenkezik a fuvarosok vallomása. Gondolja meg jól főmérnök ur, mert erre megkell esküdni s az nem kis dolog. — A fuvarosok azt állitják, hogy ezekért is Munktól kapták a pénzt, több rovást róttak nekik.

Tanu: Tudomásom nincs róla, mert akkor nem engedtem volna.

Elnök: Ki volt megbizva, hogy a szőlőbe téglát vitessenek?

Tanu: Nem tudja. Lehet, hogy ő küldött Munkhoz, hogy adjon szekerest.

Elnök: Munk nem tud róla semmit. — Milyen szekér vitte a téglát?

Tanu: Nem tudja.

Elnök: Karókat is vittek a szőlőbe.

Tanu: Igen.

Elnök: Kiáltal izent Munkhoz?

Tanu: Nem tudja. Lehet, hogy szolgával izent, lehet, hogy személyesen találkozott s ugy kérte.

Elnök (Munkhoz): Hát a kioszk szállitáshoz kért kocsit a főmérnök?

Munk: Nem tudja. Ha küldött érte, adott szekeret, de nem a város számlájára vitték.

Elnök: A szekeresek, látja, mást mondanak, hogy a város számlájára vitték.

Munk: Nem tudom.

Elnök: (Deákhoz.) Kitől kapta az utasitást, hogy téglát szállitsanak?

Deák: A főmérnöktől, de ezt mondtam Munk urnak.

Munk: Nem mondta.

Elnök: Miért vágták hát mégis a rovásra. Maga rendelte ezt Csepelynek.

Deák: Nem mondtam.

Csepely: Deák mondta, hogy vágjam rovásba ezt is.

Deák: Nem igaz. Mondtam Csepelynek hogy ezt a főmérnök fogja elszámolni.

Elnök: (Deákhoz.) Ha megmondta Munknak, miért szállitották mégis a rovásos szekerek?

Deák: A tégla szállitását ő rendelte, de megmondta, hogy ezt Munkkal elintézi a főmérnök.

Ezután egy kifejezést tisztáztak. Egy számlában »rostált föld« van emlitve. Beszedits felvilágositást adott, hogy az Sztaroveszky-utczán faültetéshez kellett.

Előadja továbbá *Busch* Dávid tanu, hogy közeli helyre a körözstől egy nap 15—28-szor, földdel 40-szer is fordulhatnak.

Ügyész: konstatálja, hogy egy régebbi kimutatásban egy napra 46—48 fordulás is van felvéve.

Rádl védő: (Deákhoz.) Mondta-e Munknak hogy a kioszkot is szállittassa?

Deák: A kioszk szállitásról nem tud semmit.

Rádl (Munkhoz): Mondta, hogy szivességből küldött Buschnak szekeret. Egy évben hányszor küldött szekeret?

Munk: 1 évben 2—3-szor.

Rádl (Buschoz): Mondta-e személyesen Munknak, hogy kioszkot, karót, téglát szállitsanak?

Tanu: Nem emlékezem, de előfordult, hogy felkértem.

Rádl: Munk az mondta, hogy csak évenként kétszer adott fuvart s a szekeresek állitják, miszerint 3 hétig fuvaroztak.

Tanu: Evenként csak 2—3-szor, de akkor huzamosabb ideig dolgoztak.

Munk: Egy-két szekeret adott és azok fél vagy egész napig dolgoztak; hosszabb ideig nem.

Dr. *Kiss* védő kérdéseire megállapitották, hogy a garmadában való szállitás volt több, mint a rovásos.

Tanu: előadja még, hogy régebben az utkaparók felváltva voltak a rovásnál, az ő rendeletéből, de később észrevették, hogy egyik-másik részeges és Csepely a legmegbizhatóbb. Az utmester is ezt ajánlotta a szekerek mellé.

Dr. *Kiss* védő: A vizsgálóbiró előtt a főmérnök azt mondta, hogy Deák bizta meg Csepelyt. Igaz-e?

Tanu: Igaz; de az én tudtommal. Abba befolytam.

Dr. *Kiss:* Visszaakarta-e később állitani a régi váltakozó rendszert?

Tanu: Igen, hogy össze ne játszanak a szekeresekkel.

Dr. *Kiss:* A nagypiacz kitakaritásához hány szekér kell évenkint?

Tanu: Sok, vagy 10,000.

Itt dr. *Kiss* Dénes és dr. *Várady* Zsigmond védők között kellemetlen inczidens fordult elő. Dr. Kiss az elnök védelmét kérte.

Nagy József elnök röviden elintézte a kellemetlen ügyet.

Dr. *Várady* Zsigmond kérdéseire a tanu (a főmérnök) előadta, hogy egyszerre a város

különböző pontjain dolgoztattak s igy a rovást az utmester nem ellenőrizhette. Azt nem is lehet ellenőrizni. Deák utmester gyalog járt. — További kérdésekre előadja, hogy állásából kifolyó jogának vélte oda hordatni a trágyát, ahova jónak látta.

Dr. *Várady* védő: Szenvedett-e kárt a város a szőlőkbe hordással?

Tanu: Nem, mert közelebb is vitték.

Dr. *Várday* védő: Ki intézkedett, hogy a szőlőkbe is vigyék a trágyát?

Tanu: Deák utmester.

Dr. *Várady* védő: Ön vett szőlőt Deáktól és mennyiért?

Tanu: 1200 frtért. Deák 800 frtért vette.

Dr. *Várady*: Volt 5 éve is valami vizsgálat?

Tanu: Igen. Régebben nem tették el a rovást, hanem hetenkint kifizetés után eldobták. Mikor jött a Justh és más támadás, intézkedett, hogy eltegyék mindég egy évig.

Deák: 1885. előttről a főmérnök kikeresztetett vele egy kimutatást, amelyen egynapra 30—35 fordulás is volt.

Tanu: Erre nem emlékszik.

Dr. *Várady*: Vett-e át Ländler Ferenctől valami munkát?

Tanu Nem.

Elnök: A nagypiaczról a trágyát 1 nap alatt el lehetett-e takaritani?

Tanu: Nem; a harmadik napra is maradt.

Dr. *Várady*: Ländler adott-e Deáknak 10 frtot? Szoktak-e a kisebb állásuak valamit igy kapni?

Tanu: Nem tudja. Nem volt ok a megveszteget ésre, csak ajándék lehetett.

Dr. *Várady*: Volt-e valami panasz a szállitások miatt?

Tanu: Nem. De egyszer volt. De ezután még nagyobb lett a bizalom Csepely iránt.

Dr. Várady: (Ländlerhez.) Előfordult-e, hogy Deák valami munkát átvett volna.

Ländler: Nem.

Dr. Várady: (Hegedüs Gézához) Van arra szabályrendelet, hogy hova vigyék a trágyát?

Hegedüs: Van a lakosok részére kijelölt trágya lerakóhely kijelölve. Ez távol van.

Dr. Várady: Volt-e a főmérnöknek joga, hogy a trágyát a szőlőkbe vitesse?

Hegedüs: Nem tudja. Ezelőtt ezt az ügyet a gazdasági tanácsossal együtt intézték el.

A megesketés.

Ezután a kihallgatott tanuk megesketésére került a sor.

Az *ügyész*, valamint *Rádl* és dr. *Kiss* védők csupán Busch Dávid tanu megesketését ellenzik.

Dr. *Várady* védő ellenben kéri a Busch meghiteltetését is.

A törvényszék az összes tanukat megeskette.

Hétfőn folytatják a tárgyalást, melyre még több tanut idéztek be.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Április 9. Az ügyvédi kamara választó gyülése d. e. 10 ó
Április 10. Közigazgatási ülés a vármegyeházán d. e 10 órakor.
Április 13. Városi közgyülés.
Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyeházán.
Április 15. Műkedvelői előadás a szinkörben.
Április 16. Szigligeti Társaság közgyülése.
Npril 16. A Szigligeti Társaság közgyülése d. e. 11 ó.
Április 19. Esküdtszéki tárgyalás.
Április 23. Nemzeti Szövetség közgyülése d. e. fél 10 órakor a városházán.
Május 22. A régészeti és történelmi egylet közgyülése.

* **Április 11 az iskolákban.** Az 1848-iki törvények szentesitésének évfordulója alkalmából az iskolákban ünnepélyek lesznek. Még pedig:

A helybeli *premontrei r. főgymnázium* az 1848. törvények megalkotásának évfordulóján f. hó 11-én d. e. 9 órakor iskolaünnepet rendez a következő programmal:

1. Traviata Verditől, előadja a Zeneegyesület
2. Ünnepi beszéd, tartja dr. *Tóth* Szabó Pál tanár.
3. Szülőföldem Erődi Ernőtől, előadja a vegyes kar.
4. Ezer év, Vargha Gyulától, szavalja Fehér Adolf VII. o. t.
5. Gavotte, Tucsek F.-től, előadja a Zeneegyesület.

Az áll. *főreáliskola* kedden, ápr. 11-én d. e. 10 órakor hazafias ünnepélyt rendez, a következő müsorral:

1. Szózat, énekli a dalkör.
2. Alkalmi beszéd, mondja *Homolya* István tanár.
3. Erdélyben, Petőfitől. Szavalja: *Neuländer* VIII. o. t.
4. Visszapillantás 1848-ra, irta és felolvassa *Berkovics* VIII. o. t.
5. Alkalmi költemény Abrányitól, szavalja *Krüger* Jenő VIII. o. t.
6. Aldd meg Uristen, énekli a dalkör.

A m. t. közönséget ez uton hivja meg az ünnepélyre az *Igazgatóság*.

* **Szokoly Tamás inditványa.** *Szokoly* Tamás törvényhatósági tag már felszólalt a közgyülésen az iránt, hogy a városi fogyasztási-adóhivatal azoka nézve, akik a hus vagy italadónál visszaélést követnek el, a fogyasztási hivatal igen magas birságot ró ki s ezáltal egszisztencziájukat tönkre teszi s hogy erre az ösztönzi az illető közegeket, miszerint maguknak minél nagyobb jutalmat biztositsanak. *Szokoly* Tamás most önálló inditványnyal megy a törvényhatóság elé. Inditványát hat pontban foglalta össze: 1. a megnem erősitett szabályrendelet 14. §-ának 3. bekezdését töröljék s a 16. §-t ugy módositsák, hogy a büntetéseknek *csak* a polgármester elnöklete alatt alakult 6 tagu bizottság szabja ki; 2. a fogyasztási adóhivatal büntetés kiszabására nem jogosult, hanem a jövedék csonkitást 24 óra alatt kötelesek a bizottságnak bejelenteni; 3. a bizottság által kiszabott s jogerőre emelkedett büntetés közadók módjára hajtandók be s a városi pénztárba beszolgáltatandók; 4. a feljelentőt illető $^2/_3$-adát a büntetésnek a pénztárból a polgármester utalja ki; 5. a melyik tisztviselő ezek ellen vét, fegyelmileg büntetendő és 6. a jelen pontozatok a szabályrendeletben felveendők s a szabályrendelet a legszélesebb körben közzé teendő. — Az inditványt a közgyülés fogja tárgyalni.

* **Széchenyi István gróf halálának évfordulója.** Holnap, április 8-án, lesz már 39-ik évfordulója a »legnagyobb magyar« végzetes halálának. Az ellene ujból meginditott politikai üldözés, továbbá a bécsi rendőrségnek akkor rendezett házkutatása oberdöbligi lakásán volt a közvetlen ok arra, hogy Széchenyi István gróf maga ellen irányitotta vizzel töltött pisztolyát. Az erős lövés a fejet teljesen szétvetette, Jellemző az akkori budapesti napilapok lassu hirszolgálatára, hogy eme gyászos esetről csak napok mulva értesitették az olvasóközönséget.

* A **sertésvész behurczolása.** A sertésvész évekig tönkre tette a nagyváradi piaczot, mert hosszu ideig zárlat alatt volt. Mérhetlen kárt okozott ez a közönségnek, de még jobban sujtotta a városi pénztárt. Valahogy csak kimenekültünk a zárlat alól s most egyes emberek kapzsisága ismét reánk akarja hozni a veszedelmet. Tóth Mihály szalárdi birtokos sertései között pusztit a sertésvész és mégis márczius hó 11-ike óta hetenkint ettől a birtokostól szállitanak sertéseket Nagyváradra és pedig szállitási engedély nélkül. Sem az alispáni hivatalból nem kértek engedélyt, sem a szolgabiróság nem értesitette a város hatóságát a kiütött vészről. Sőt mi több az előljáróság sertés járlatot állitott ki. Egy névtelen levélben jött ez a nagyváradi kapitányi hivatal tudomására s ez aiapon meginditották a szigoru vizsgálatot, amely valószinüleg az egész ügyet felderiti. Most már biztosabb adatra is bukkant a rendőrség. *Török* Mihály ugyancsak szalárdi birtokos tegnapelőtt egy szekeren 9 darab sertést szállitott Nagyváradra a henteseknek eladás végett. Az állatokból utközben három elhullott. *Alexander* Lajos városi állatorvos felboncolta az elhullott állatokat s határozottan konstatálta a sertésvészt. A rendőrkapitányi hivatal azonnal átirt Biharvármegye alispánjához és saját hatáskörében is a legszigorubb intézkedéseket foganatositotta.

Diszérem 40 évi szolgálatért. A császár jubileum alkalmából alapitott diszérem 40 évi hü szolgálatokért nem csak tisztviselők részére készül. Ezt mondja egy miniszteri rendelet, melyet tegnap kaptak meg a hatóságok. Ebben tudatja a miniszter, hogy a diszérmet nemcsak tisztviselők, hanem magán szolgálatban levők és igy gadasági cselédek is megkapják ha 40 évet hüségesen szolgáltak.

* **Ártézi kutak a megyében.** Biharvármegye igen sok községében nincs a lakosságnak jó ivóvize. A földmivelésügyi miniszter arra törekszik, hogy ezek a községek ártézi kutak furása által jussanak egészséges ivóvizhez s geologusokkal vizsgáltatta meg, hogy az egyes községekben hol volna legalkalmasabb hely ilyen ártézi kutak furására. A költségeket természetesen az illető községek viselnék. A miniszter most leküldte a vizsgálatok eredményét s a hozzávetőleges számitást, hogy melyik községben hol és mennyibe kerülne az ártézi kut. A beéli járásban vannak azok a községek. A leirat szerint mindenütt valószinüleg felszökkenő vizre találnának. A költségek a következők lennének: Kalácsa, Olcsa. Okrös, Mocsirla, Kislaka, Krajova községekben 2000 frt, P.-Szuszág, Solmács községekben 2200 frt, Beélben 3200 frt.

* **A közegészségügyi állapot Biharmegyében.** Biharvármegye területén f. évi márczius hó 15-től 31-ikig elő fordult járványos betegségekről szerkesztett kimutatás a következő: *Vörheny* elő fordult 365 esetben, gyógyult 226, meghalt 17, ápolás alatt áll 74. *Kanyaró* előfordult 598 esetben, gyógyult 507, meghalt 17, ápolás alatt áll 74. *Roncsolótoroklob* előfordult 27 esetben, gyógyult 13, meghalt 11, ápolás alatt áll 3. *Hasihagymáz* előfordult 4 esetben, gyógyult 2 és elhalt 2. *Himlő* előfordult 3 esetben, halálozás nem történt. *Hökhurut* előfordult 3 esetben, meghalt 1, gyógykezelés alatt áll 2. *Fültőmirigylob*, előfordult 1 esetben, halálozás nem történt. *Agygerinchárgyalob* előfordult 1 esetben, halálozás nem történt.

* **Halálozások.** Bő aratása van a halálnak; alig van nap, hogy két-három halálesetről ne kellene megemlékeznünk. Alább három ifju élet pusztulásáról emlékezünk meg. Az egyik egy ifju, gyermekleány nagyon is korai halálát tudatja. Mint rózsabimbó tört le a kérlelhetlen halál fagyos keze alatt. — A másik szintén egy leány, ifjusága teljében. A harmadik egy alig 25 éves ifju asszony, kit szerető hitvesén kivül apró gyermekei kisérnek ki oly korán a rideg temetőbe. — A három gyászeset a következő:

Dutka Kálmán és neje szül. Dobisz Teréz s gyermekei: Gizella és Kálmán fájdalomtól megtört szivvel tudatják a számos rokonok nevében is szeretett drága leányuk ***Dutka*** Irén-nek Nagyváradi Orsolya-Zárda növendéke IV.polg. oszt. tanulónak, folyó évi április 7-én d. u. 4 órakor élte 15-ik évében hosszas szenvedése a és haldoklók szentségének ájtatos felvétele után az Urban történt csendes elhunytát. Az üdvözültnek hült tetemei 1899 év április 9-én d. u. 4 órakor fognak Kőfaragó utcza 861. sz. gyászházból a róm. kat. egyház szertartásai szerint a várad-olaszii temetőben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátnői, iskolatársai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1899. április 7. Áldás és béke lengjen porai felett!

Néhai *Szekáts* József volt várad-ujvárosi r. kath. kántor és zongoramester kedves leányai

Szekáts Erzsike tegnap hunyt el. Temetése holnap, hétfőn délután lesz a nagy-körözs-utczai gyászháztól.

Gubicza Adám mint férj, ugy a saját, mint Elek és István gyermekei nevében, Fejér Elek mint apa, Fejér Mária férj, Batz Endrével, Fejér Ferencz mint testvérek, özv. Bujdosó Jánosné, mint nagyanya Bujdosó Ilona mint nagynéne, férje, dr. Szabó Józseffel, továbbá özv. Gubicza Jánosné, mint anyós, Gubicza István, János, Károly, Lázár, Anna és Katalin mint sógorok, illetve sógornők mély fájdalommal tudatják *Gubicza* Adámné, szül. Fejér Erzsébetnek, a páratlan jóságu hitves, a legjobb anya, testvér, unoka, menny és sógornénak a mai napon délelőtt 10 órakor hosszas szenvedés s a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után életének 25-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai ápril hó 10-én délután 3 órakor fognak a Sztaroveczky-utcza 226/7. sz. a házban a róm kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s a váradolaszii temetőben örök nyugalomra letétetni. Nagyvárad 1899. április 8-án. Az örök világosság fényeskedjék neki:

* **Általánosan tudott** dolog, hogy a csuz és köszvényes bántalmak legbiztosabb gyógyszere az a kitünő kenőcs, mely Zoltán Béla udvari szállító gyógyszertárában Budapesten üvegenként 1 frtért kapható. E páratlan szer, mint számtalan elismerő- és köszönő levél igazolja, a legmakacsabb csuzos és köszvényes bajokat pár napi használat után biztosan meggyógyitja.

* **Éjjeli tüz Ujvároson**. A huszárkaszárnya mellett nagy tüz ütött ki éjjel fél 2 órakor. *Edelmann* Emánuel háza gyuladt ki és a tetőt teljesen elhamvasztotta a láng. A helyszinen gyorsan megjelent a tüzoltóság, de már az épületet nem lehetett megmenteni és csak a továbbterjedés meggátlásán fáradoztak, ami sikerült is.

* **A magyaradi Paula-gyógyforrás** kihasználására egy részvénytársaság alakult Budapesten, mely a Paula-vizzel eddig is meglepő eredményeket ért el. Ennek főoka a viz szerencsés összetételében fekszik és nem eléggé ajánlható mindazoknak, kik gyomor, máj, vese és alhasi bántalmakban szenvednek. Megbecsülhetetlen értékkel bir aranyér képződésnél és makacs székrekedésnél; eloszlatja a hugykövet és elháritja annak képződését. A Paula-viz nem sós, hanem kellemes savanykás izü, könnyü kénszaggal bir s számos orvos által lesz rendelve. A Paula-gyógyforrásban oly kincset birunk, amilyent csak Karlsbad képes felmutatni.

* **Kinevezés.** A m. kir. igazságügyminiszter Bolváry Gyula székelyhidi kir. járásbirósági díjnokot betétszerkesztő irnokká nevezte ki.

Értesités! Van szerencsénk igen tisztelt vevőinket s a n. é. közönséget értesiteni, hogy a tavaszi és nyári idényre áru ujdonságaink megérkeztek; különösen férfi és fiu kalapok, női, férfi és gyermek Carlsbadi czipők, kesztyük, harisnyák, nyakkendők, fehérnemüek stb. meglepő nagy választékban, melyeket rendkivüli olcsó szabott árak mellett árusitunk.

Áruraktárunk szives megtekintését kérve teljes tisztelettel: Fábry Testvérek.

Selyemgyár Nagyváradon.

— Értekezlet a városházán. —

Hirdetjük fejlett iparunkat, pedig tulajdonképen gyáriparunk alig van. Néhány szeszgyár, egy pár malom az egész.

Nem akarunk a multért sopánkodni, mikor lett volna alkalom egyet-mást megragadni, hogy nagyobb ipartelepel gazdagodjon a város.

Sok tekintetben olyan előnyöket tudna pedig Nagyvárad nyujtani, amilyet a vállalkozó tőke kevés helyen talál fel.

Elég rámutatnunk a Peczére, amelynek vize posztó gyártásra megbecsülhetetlen.

Most van alkalom, hogy egy nagyobbszabásu gyár létesüljön Nagyváradon.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester erősen buzgólkodik, hogy a gyártelep Nagyváradon létesüljön.

Tegnap e tárgyban értekezlet volt a városházán melyről a következőket irjuk:

Jelen voltak az értekezleten: Bozóky Béla, Mezey Mihály, Némethy Károly, Hoványi Géza dr., Bertsey György, Molnár Imre dr., Reismann Mór, Kunz Gusztáv, Rendes Vilmos, Sarkadi Lajos dr., Friedländer Sámuel dr., Mihelfy Adolf, Frankó Endre, Komlóssy József, Darvassy Lajos, ifj. Rimler Károly, Bordé Ferencz és Szüts Dezső jegyző.

Bulyovszky József dr. polgármester előterjeszti, hogy Tuszkay Ödön dr. budapesti orvos ajánlatot intézett hozzá, amelyben bejelenti, hogy Nagyváradon selyemgyárat akar felállitani egy külföldi cz: H. Schuch et Co. s ezen szándékához a város támogatását kéri. A czég megbizhatóságára vonatkozólag a kereskedelmi miniszterium kedvező felvilágositásokat adott, ezenfelül a kormány 150,000 frt államsegélyt adott a czégnek, 15,000 frtos ratákban.

H. Schuch et Co. czég világhirü, gyárai vannak Bécsben (kettő), Roveretoban (Tirol) s több ezer munkáskezet foglalkoztat. Bemutatja a leveleket, melyekből kitünik, hogy a gyár felállitása komoly szándéka a vállalkozónak s kész legmesszebbmenő áldozatokra. A gyár 300 szövőszéket foglalkoztatna s 1000 munkásnak ad kenyeret.

Sarkadi Lajos dr. iparkamarai titkár ismerteti a gyáros feltételeit s jóakaratát. Ő személyesen meggyőződött a czég megbizhatóságáról s látta a vidéki városok ajánlatait, a melyeket azonban a czég azért nem fogad el, mert Nagyváradot tartja a legalkalmasabb helynek, itt levén a legnagyobb intelligenczia.

Reismann Mór a gyárt készpénzzel kivánja támogatni s e tekintetben preciziroznáz összeget.

Friedländer Sámuel dr. ideálizmussal megy bele a dologba és megtesz mindent arra, hogy egy uj iparágat Nagyváradon meghonositsanak. Javasolja, hogy a czéget értesitsék Nagyvárad város legmesszebb menő jóakaratáról s arról, hogy kedvezményeket is ad. (Helyeslés.)

Bertsey György a villamos vasut megkérdezését kivánja. A gyár alapitásában a kormánynak deszentralisztikus törekvését látja s ezt helyesli, mert vidéken jobban érvényesülhetnek s prosperálhatnak a gyárak.

Molnár Imre dr. óvatosságra int e kérdésben. Biztositékot s az ügy tanulmányozását kéri.

Hoványi Géza dr. hasonló értelemben szólalt fel.

Az értekezlet hosszabb vita után következőkben állapodott meg: A H. *Schuch* et Co. czéget értesiti, hogy a város legmesszebbmenő kedvezményeket hajlandó adni. Helyesli a polgármester bejelentését, az ő eljárását tudomásul veszi s megbizza, hogy a kormánynál tájékozást szerezzen magának a vállalatról, ezenfelül a helyszinén győződjék meg a selyemgyártás menetéről s a városra való előnyös voltáról, a jövedelemről stb. A feltételeket preciziroz za, a részleteket állapitsa meg, szóval az ügyet a *város szempontjából* tanulmányozza.

Ez a közgyülés egy nagy, tegnap jelenvolt részének az akczió iránt nyilvánitott kedvező hangulata, mely mutatja, hogy a városatyák között megvan a kellő magasabb szempont a város igazi érdekei iránt.

Ki a gyilkos?

Érdekes ügyet tárgyalt tegnap a törvényszék, egy gyilkosságot, amelyben a csendőrség terhelő adatok alapján elfogott egy fiatal embert, — a meggyilkoltnak a fogadott fiát — a törvényszék azonban a fiut tegnap felmentette.

Most azután ujból megindit ják a nyomozást s nyomozhatják, hogy ki hát a gyilkos.

Az érdekes tárgya ásról tudósitónk a következőkben számol be:

A mult év október 13-án Ursz Flóra felsőlugasi igen jómódu gazdát agyonlőve találták.

A nyomozás megindult és sokáig eredménytelenül folyt, majd később a család felé fordult a nyomozás s néhány terhelő adat alapján le is tartóztatták a meggyilkoltnak mostoha fiát.

A terhelő adatok abból indultak ki, hogy a meggyilkolt özvegye csak pár éve ment férjhez a meggyilkolt öreghez, a kivel soha sem élt jó viszonyban, mert az asszony szerette volna az ember pénzét.

Ez volt a kiindulási pont, ehhez járult még több terhelő adat s a fiu igy a törvényszék elé került.

De a törvényszék elé került a meggyilkoltnak a felesége is, mert e mikor a fiát elfogták, 50 forintot adott az egyik csendőrnek, hogy a fiát bocsássa szabadon. A derék csendőr azonban nem csak hogy nem tette meg azt, a mit az asszony kért, hanem még feljelentette s igy került ő is a vádlottak padjára.

A tárgyalást *Móré* Pál dr. vezette szokott lelkiismeretességével.

A tárgyalás az egész tegnapi napot igénybe vette s csak este 7 óra után hirdették ki a törvényszék itéletét, mely szerint *Bozsa* Iliét a vádlottat bizonyitékok hiján felmentették, ellenben édes anyját özv. *Ursz* Flóriánát a megvesztegetésért 14 napi fogházra itélték.

A másodrendü vádlott s a kir. ügyész felebbeztek.

EGYESÜLETEK.

A Szigligeti-Társaság közgyülése. A »Szigligeti-Tarsaság« folyó évi április hó 16. d. e. 11 órakor a városháza gyülés-termében tartja rendes évi közgyülését.

A közgyülés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkári jelentés az 1898-ik évről.
3. Számvizsgáló-bizottság jelentése.
4. Az 1899. évi költség-előirányzat megállapitása.
5. Az alelnöki állásnak s esetleg ennek következtében más állásnak is betöltése.
6. Esetleges inditványok, melyek az elnöknél 3 nappal előbb jelentendők be.

Nagyvárad, 1899. április 5-én.

Dr. *Bodor Károly*, főtitkár. *Rádl Ödön*, elnök.

IRODALOM.

— **A spiritizmus keresztény kath. világitásban** *Mayer* Béla v. bosoni püspök és kalocsai kanonok, a mult évi adventben négy szabad előadást tartott a *spiritizmusról*. Ezen előadásokat óriási közönség hallgatta a legnagyobb érdeklődéssel. Mi annak a divatos szellemidézésnek lényege, mivolta? Mit mond a divatos szellemidézésről a tudomány? Hogy itél felőle a keresztény felfogás? Mit szól hozzá — mert nincs oka kitérni előle — a krisztusi vallás letéteményese, az egyház? Erre várták a választ *Mayer* püspök hallgatói; de nemcsak ők, hanem a hazai közönség azon része is, mely az intelligenczia körében világszerte egyre terjedő spirittsmus ügyét érthető érdeklődéssel kiséri. *Mayer* püspök ur e rendkivül érdekes előadásokat Jurcsó Antal, kalocsai kiadónak ajándékozta oda s ezzel a jogot is megadta, hogy azokat tetszése szerint sajtó utján a nagy nyilvánosság elé bocsáthassa. Igy került nyomda alá a könyv, mely a spiritizmus legjobb irodalmának lelkiismeretes felhasználásával készült.

A könyv a megtartott négy előadás szerint négy fejezetre oszlik, melyeknek czimei:

a) A spiritismus (szellemidézés) történetének rövid vázlata.

b) A spiritizmus történetének folytatása, a spiritistikus mediumok és mutatványaik.

c) A spiritismus mint vallás, tanai és viszonya a kereszténységhez.

d) A spiritismus, a tudomány és a keresztény kath. fölfogás itélőszéke előtt.

Az egész mü mely 9—10 nyomtatott ivre terjed, a napokban hagyja el a sajtót. Ára 60 kr., diszes vászonkötésben 1 frt. Megrendelhető *Kalocsán* (Pestmegye), 1899 febr. 10. *Jurcsó Antal* kiadó tulajdonosnál.

ZENE és MÜVESZET.

A nőegylet hangversenye.

A biharmegyei és nagyváradi nőegylet tegnap tartotta meg rendkivüli sikerrel az évad utolsó hangversenyét. A fenkölt lelkü nemes szivü elnöknő báró *Gerliczy* Félixné sz. Korniss Lujza grófnő oly érdekes és müvészi igényeknek megfelelő müsort állitott egybe, mely kényesebb izlésü közönséget is fölöttébb kielégithetett volna.

Nagy örömmel fogadták mindenütt a hirt midőn először lett nyilvánosságra hozva, hogy az elnöknőnek sikerült Budapestről a honvédzenekart szereplésre menyernie. A fővárosban azon helyiségek ahol a honvéd zenekar játszik, ilyen alkalmakkor mindég tömve vannak. A közönség bálványozza s minden tekintetben nem egy jelét adta már kiváló szeretetének, amit tömeges látogatáson kivül egyéb kitüntetéssel is kifejezése juttatott dezséri *Bachó* Istvánnal az ország egyik legkitűnőbb katonazenekarmesterével szemben. Ugyanis a pesti hölgyek nemrégiben is ezüst koszoruval tüntették ki a jeles karmestert.

Az est müsorát ők nyitották meg. Wagner Richard Tannhäuser ouvertürjével. A hirneves bayruthi mester egyik művében sem nyilvánul meg jobban a sajátságos egyéniséget kifejező önálló hangszerelés, mint éppen a Tannhäuser exotikus, de zseniális alkotásu nyitányában. A karmester az egész nagyszabásu nehéz müvet *partitura nélkül* dirigálta, a kitünően fegyelmezett precziz összjátéku nagy zenkarral. Az impozáns fortékból szinte leheletszerüségig, de cresoendiroztak. Ilyen bámulatos precizitással, mind a tisztaságot, mind a tempót, erőt és sythmuszt illetőleg még nem adta elö városunkban zenekar jobban a Wagner hatalmas lelkét gyönyörbe ringató, érzéki zenéjét.

Gierer Stefike értelmileg és testileg is csodafejlettségü gyönyörü szép kis baba. Tiszta játéka, szinező képessége egyszerüen bámulatos. Korához képest bámulatra méltó játékával a közönséget egészen elragadta s minden számát megismételtették s a kis müészno magyar dalok ráadásával toldotta meg mindjárt az első pontot.

Fűchsl Jenny urhölgy müvészi zongorajátékát ismeri már a váradi közönség s hogy mennyire megérti és szereti müvészetét mutatta az a nagy figyelem és csönd, amelyben előadott nagy technikai nehézségü *Liszt etüdjét* és a remekül eljátszott *Chopin* balladáját hallgatta A rendezőség pompás virágcsokorral lepte meg. a közönség pedig tapssal és kihivással jutalmazta. A kisasszony különben Bécsben nyerte felsőbb zenei kiképzését, kifogástalan tiszta korekt játékán, hangsulyozásán nemes előkelő izlésén s különösen phrasierozásán magán viseli a kitünő iskolai hatásait.

Bachó István gyujtó hatásu magyar ábrándjának legszebb volt azon tétele, ahol egy piánissimó részletet a czimbalomnak egyenletes szép tört akkordokban tartott kisérete uralt. Általában a czimbalom igen kellemes discrétséggel olvadt bele mindenütt az összjátékba s csak emelte a specziális magyar stylü ábránd összhatását, a melyben *Isten áld meg a magyart és Hazádnak rendületlenül* motivumai vannak pompás hangszereléssel feldolgozva.

Korda Boriska urhölgy gyönyörü érzésteljes szavalata és különösen dallamos, csengő, kellemes hangja is nagy hatást tett a közönségre. A kath. köri matinékről is kedves ismerősünk ő, ahol egyszer már gyönyörködtünk melódikus csengésü hangjában. E szavalatával csak gazdagabb lett egy levéllel diesőségének borostyán koszornja. Két szép csokrot és igen sok tapsot kapott remek, elfogulatianul előadott, hosszu szavalatáért.

Utána ismét a kis *Geier* Stefike játszott s a *Hubay* »Poéme hongrois«-ával még a luxus hallgatóknak is ugy megvette a szivét és oly nagy élvezetet szerzett, hogy bámulat és áhitatteljes tekintettel tapadt sok szem a minden lámpaláz nélkül játszó bátor zseniális babára. A discrét czigányzenekarszerü korrekt kiséret, a halk czimbalom akkordokkal azt az illusiót keltette, mintha nagy éjjeli csöndben egy ablak alatt egy szép szerenádot hallottunk volna.

Ami mégis legjobban elragadta lelkünket az a romantikus *Schumann* vonós zenekarra átirt bájos miniatur aprósága volt — az »Álom«. Mintaszerü finomsággal volt az a bájos kis compositio előadva, melyédes érzéssel töltő el egészen a classicus finom müvet ismerő és megértő hallgatók szivét. Ezer köszönet a kitünő izlésü karmesternek, hogy élveznünk engedte azt az igazán álomszerüen bájos és elragadó Schuman compositióját. A hangverseny *Goldmark* »Sába királynője« bevonulási indulójával záratott be. A közönség zsufolásig megtöltötte a termet, mi pedig csak gratulálhatunk mind a szereplőknek, mint a rendezőségnek hogy ily élvezetes, nem egyhamar feledhető estét szereztek a hálás közönségnek. (g. i.)

A Charlie nénje. Az a lelkes társaság, mely már hetek óta fáradozik azon, hogy Nagyvárad közönségét egy élvezetes estében részesitse, már teljesen elkészült a Brandon Thomas kacagtató bohózatával s e hó 15-én, szombaton megtartják az előadást a szinkörben A jegyeket most bocsátják ki és azok Láng József főutczai könyvkereskedésében e hó 11-étől — kedtől kezdve — már kaphatók lesznek, addig pedig előjegyezhetők. A helyárak a következő: Alsó páholy 4 frt. Felső páholy 3 frt. Támlásszék I—IX. sorig 1 frt, X—XIV. sorig 80 kr. Földszinti állóhely 40 kr. Erkély ülés 60 kr. Karzati ülőhely 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.

A honvédzenekar sétahangversenye. Az itt időző m. kir. honvédzenekar azzal örvendezteti meg Nagyvárad közönségét, melynek tudvalevőleg már réges-régen nem volt alkalma zenét hallgatni, hogy ma vasárnap a Fekete Sas nagytermében sétahangversenyt rendez. A hangversenynek kétségkivül nagy hallgatósága lesz nemcsak azért, mert m. kir. honvéd zenekar egyike a legjobb katonai zenekaroknak, de meg azért is, mert a zenekar vezetője dezséri *Bachó* István abban a teremben nem többször szerzett már a nagyváradi közönségnek kellemes perczeket. A hangverseny fél hat órakor veszi kezdetét. A müsor a következő:

1. Erkel F.: »Hunyady László« Nyitány.
2. Kienzl V.: »Bibliás ember« Részletek.
3. S. Jones.: »A Gésák« Egyveleg.
4. *a*) Bokor.: Intermezzo »Az édes« czimü népszinmüből.
   b) Bachó Magyar egyveleg.
5. Goldmarck: »Sába királynője«. Bellet zene.
6. Bokor: Magyar nyitány.
7. Mader: »Piros czipő«. Egyveleg.
8. Bachó: »Szánka« Gallop.

SZINHAZ.

Mükedvelői előadás a „Szacsvay-szobor“ alapjavára.

A nagyváradi ipartestület ifjusága már 2 izben adta elő *Tóth* Ede *Falurossza* czimü népszinmüvet nagy siker mellett Harmadszor ma este fogja előadni, ezuttal azonban az előadás jövedelme a »*Szacsvai szobor*« alapjavára fog adatni felerészben. Ez a hazafias czél Nagyvárad közönségét kétségkivüi tömegesen fogja a szinkörbe vonni eltekintve a mükedvelők csinos játékától.

Dr. *Bulyovszky* József polgármester a következőkben hivja fel a város közönségét:

Nagyvárad város hazafias közönségéhez!

A nagyváradi ipartestület ifjusági önképző egyletének vigalmi bizottsága egyszerü felkérésemre hazafias, szives készséggel határozta el, hogy az általa folyó hó 9-én és 16-án rendező szini előadás fele jövedelmét városunk első népképviselője, a vértanu-halált szenvedett Szacsvay Imre emlékezetét megörökitendő szobor alapjára áldozza.

Midőn a nagy nyilvánosság előtt is elismerésemet fejezem ki a fenkölt gondolkodásu ifjuság lélekemelő készségeért, tisztelettel kérem föl egyuttal Nagyvárad város minden szépért, jóért, nemesért lelkesülő közönségét: tegye lehetővé az előadások tömeges látogatása által, hogy a hazafias, valamint humanus czélra minél jelentékenyebb összeg gyüljön össze.

Nagyvárad, 1899. ápr. 6.

Dr. Bulyovszky József,
polgármester, mint a
Szacsvay-szobor bizottság elnöke.

A szereposztás a következő:

A falu rossza.

100 aranynyal kitüntetett eredeti népszinmü, dalokkal és tánczczal, 3 felvonásban. Irta Tóth Ede. Rendező: Orenics Alajos. Karnagy: Gerenczéri József ur. Sugó: Hegedüs Sándor. Ügyelők: Kiss Lajos és Nagy Imre.

SZEMÉLYEK:

Feledi Gáspár, gazdag falusi földmivelő	Abella Mihály
Lajos, Boriska gyermekei	Mócsi Gyula, Tunyogi Vilma.
Bátki Tercsi, árva, Feledi gyámsága alatt	Nagy Jolán
Göndör Sándor, szolgalegény	Varga Gyula
Finum Rózsi, menyecske	Pántya Ilonka
Csapó, gazdaember	Dajka Ambrus
Tarisznyásné	Dajka Róza
Csapóné	Waltner Blanka
Sulyokné	Nagy Giza
Megyei csendbiztos	Papp Sándor
Egy öreg paraszt	Tömpe György
Kónya, kántortanitó	Bereczky László
Gonosz Pista, bakter	**Orenics Alajos**
Gonoszné	Boros Vilma
Cserebogár Jóska, szőlőpásztor	Bőji Lajos
Czene, czigányprimás	Kovács Béla
Ádus, vén czimbalmos	Pistei János
A »makkhetes« korcsmáros	Makovits Ferencz
Neje	Nagy Róza
Jóska, béres	Mezey Lajos

Parasztleányok:

Demeter Jolán, Ercsei Mariska, Lányi Ilonka, Steininger Gizella, Mogyorósi Irma, Horváth Róza, Fehér Mariska, Takács Etelka, Fehérvári Mariska, Kovács Etelka, Fodor Karolin, Primusz Giza.

Parasztlegények:

Kabdebó Ernő, Nagy Sándor, Guzmann Ferencz, Köffer Béla, Gáspár József, Óvári István, Rácz István, Belme László, Török Lajos, Rózsa Gyula, Poretunek Mihály, Ráduj Lajos, Székács Sámuel, Bóra Kálmán.

Nép. Vendégek. Czigányok. — Történethely: Felsőborsoptvidéke. Idő: jelenkor. — Az első és második felvonás közt egy évi időköz.

Helyárak:

Alsó páholy 3 frt. Felső páholy 2 frt 50 kr. Támlásszék I—V. sorig 80 kr. Támlásszék VI—XIV. sorig 60 kr. Földszinti állóhely 30 kr. Erkély ülés, középen 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.

Jegyek előre válthatók: szombaton d. u. 3—5-ig, vasárnap és hétfőn d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig és este a pénztárnál. Jegyekre előjegyezhetni: Kovács Béla egyleti pénztárosnál.

Az előadás kezdete fél 8 órakor, vége 10 óra után.

Igazságszolgáltatás.

A temesvári itélőtábla és a gabonauzsora. Több izben emlitettük már, hogy a kir. Kuria mily szigorusággal jár el a gabonauzsorával szemben. A legtöbb esetben vád alá helyezte azokat, akik ellen a két alsóbiróság megszüntető határozatokat hozott. Érdekes, hogy a temesvári kir. itélőtábla éppen az ellenkező eljárást követi. Ahányan csak odakerültek a gabonauzsora miatt, a temesvári tábla valamennyiük ellen megszüntette az eljárást. Valósággal eseményszámba megy, hogy végre egyik ily ügyben érdemleges itéletet is hozott, bár a vádlottat, a kit az elsőbiróság elitélt, teljesen felmentette. Az itélet megokolása — mint az Ügyvédek Lapja irja — röviden az, hogy az elővételi ügylet uzsorának nem tekinthető. Kétségtelen tény, hogy az elővételi ügyletek kötésénél az eladó mindig abban az előnyben részesül, hogy a vételárat azonnal kézhez veszi

anélkül, hogy az ellenértéket egyidejüleg át kellene adnia, mig a vevő érdeke nem ritkán koczkáztatva van, amennyiben nem számithat kivétel nélkül arra, hogy a már kifizetett pénzeknek ellenértékét megkapja. s a jövőbe nem látható, ninesnek kizárva az az eshetőség sem, hogy elővételi ügylet tárgyát képező gabona az átadó idejében alacsonyabb árral bir, mint amennyit ő már hónapok előtt tényleg kifizetett. Az elbirált esetben a tábla nem fedezte fel az uzsora tényálladékát, s ezért a vádlottat felmentette.

TANUGY.

Magánvizsgálatok: A helybeli prém. r. főgymnásiumban a VIII. o. magántanulók irásvizsgálatait május hó 12-én, és 2 szóbeli részt pedig 13-án fogjuk megtartani. — Ezzel kapcsolatban a főgymn. igazgató tudatja, hogy azon I—VII. osztályos tanulók, kik a folyó iskolai év junius havában szándékoznak magánvizsgálatot tenni, keresztlevelüket és előbbi évben kapott osztály bizonyitványukat május hó 1-sőjére a főgymn, igazgatóságához küldjék be. Nagyváradon, 1899 évi április hó 9-én. Az igazgatóság.

REGÉNY-CSARNOK.

ARANYLAKODALOM.

Irta: **Mándoky Sándor.** 1.

Állj meg! — oh állj meg rohanó szekere a gyorsszárnyu időnek!

Állj meg! hacsak egy rövidke pillanatra is, — és engedd, hogy reszkető kezeim föllebbentsék a multak sötét fátyolát, mely az ötven esztendőknek előte lezajlott nagy napoknak, — a szent szabadság glóriás táblájára, — atyáink vérével felirott örök dicsőségü tetteit takarja a lelkes unokák késő szemei elől!

Engedd, hogy hozzám mártiromságunk árán megszentelt emlékeid segitségével, lelkem visszaszállva a multba, — megujhodottnak lássa azt a dicsőséges időszakot, melyben három századig tespedő nemzetem a győzetmes nyugatnak szabadságot, — egyenlőséget és testvériséget hirdető fuvallatától megérintve; halhatatlan költőjének menydörgő szózatára, — a Kárpátoktól le az Adriáig, — a hármas hegynek aljáu a négy folyamnak áldásdus partjain, mint egyetlen ember állott *talpra*, — győzni, vagy meghalni érted te dicső, te szent magyar szabadság!

Oh engedd, — hadd lássák, hadd gyönyörködjenek sóvár lelki szemeim ama páratlan tragoedia csodás jeleneteiben, — melyek mindenikeben örök példáját adta a magyar, — hogy mit tehet egy nép, melynek szivét a szabadság és a honszerelem ábrándos érzelmei lelkesitik!

«Ezernyolczszáznegyvennyolcz te csillag — népek szabadság csillaga!» melyért Európa évszázadokon át annyi millió életet áldozott, melyért a *«grand nation»* őrjöngve hurczolá vérpadra ártatlan királyát és halomra öldösé legjobb fiai: — szabadság, egyenlőség és testvériségnek, — királyi trónok szertehulloti romjai, országok pusztulása, nemzetek halálhörgése s a honfiak százezreinek kiáradt végtengeréből, vadul gomolygó, vészteli fellegek között fölkelő biborsugaru napja te! — mely a szent szabadság, egyenlőség és testvériségnek csak véres fantómja valál, — nem téged üdvözöllek én!

Ezernyolczszáznegyvennyolcz márczius tizenötödike, Petőfinek napja te! hazám függetlensége ujjászületésének ragyogó hajnala, — tizenhatmillió magyar szivébe kitörölhetetlenül beirott szent ragaszkodással megörzött, dicsőséges örök ünnepnapunk, mely egyetlen kard csapás, egyetlen jajszó, köny és vércsepp nélkül, — mint az életrekeltő jóságos tavaszi napsugár pattantád föl és nevelted nagygyá nemzeti szabadságunk, egyenlőségünk és testvériségünk feslő bimbóját, — hozsánna te néked!

— A te fénysugáros tavasznapodon hangzott fel az ország szivében először és mint gyujtó tüzfolyam innen hömpölygött végig rónán és bérczeken a *szabadság* riadója: *«Talpra magyar hi a haza!»* Te hallád az *egyenlőség* arany bibliájának uj korszakot teremtő *tizenkét pontját.* Te voltál tanuja a *testvérré* lett atyák magasztos esküjének, melyet az Isten szabad ege alatt, a magyarok Istenének «esküvének:» *hogy rabok tovább nem leszünk!»*

A munkálkodó szellem, az édes anyaföld egyszerre rázzák le évszázados bilincseiket, — a gyülölt czenzura, az elavult ősiség nyomban megszünnek. — Az elkorhadt kormány rendszert az első felelős minisztérium héroszai váltják föl. — Ur és jobbágy most már csak puszta fogalmak, ósdi emlékei e régi időknek, mert mától kezdve mindannyian egyenjogu gyermekei, független polgárai közös édes anyánknak a drága, a szabad Magyar hazának.

És *«föltámadott a tenger»* a magyarság hatalmas tengere, hogy törvénybe iktassa *márczius tizenötödikének* jogos követeléseit, — és koronás királya megértve az időknek szózatát, a Pozsonyban egybegyült rendek riadó éljenei között, már *1848 április 11-én* ezen szavakkal adja át István nádornak a szentesitett törvények nemzeti szinü szalaggal átkötött tekercsét.

«Hü magyar nemzetemnek szivemből óhajtom boldogságát, mert abban találom a magamét is. A mit tehát ennek elérésére tőlem kivánt, nemcsak teljesitem, hanem királyi szavammal erősitve, ezennel által is adom Neked kedves öcsém, s általad az egész nemzetnek, ugy — mint kinek hüségében teli szivem legfőbb vigasztalását és gazdagságát» . . .

Es mig nemzet és király, látszólag kezet fognak a haza javának előmozditására, — addig a bécsi kamarilla — kikaczagva Magyarország jogos követeléseit és rongyokká tépve a szentesitt törvényeket, — siet pokoli tervé mielőbb megvalósitani.

(Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Óvás!

Az ősidőktől »Selters« elnevezés alatt ismert s a maga nemében egyedüli porosz királyi **Niederseltersi**

„Königl. Selters“

gyógyviz rovására annyi mindenféle visszaélés történik, hogy szükségesnek tartjuk a gyógyulást kereső közönséget **saját jól felfogott** érdekében ismételten figyelmeztetni, hogy csak a valódi porosz kir. **Niederseltersi „Königl Selters“** gyógyviz bir azon orvos-tudományilag megállapitott indikátióval, mely a **tüdő és gégehurut** (köhögés, rekedtség) s ezen bajokkal többnyire kapcsolatos **influenza, (nátha)** leghathatósabb gyógykezelését véleményezi. Gazdag konyhasó és szénsavas nátrium, valamint nagy menynyiségü **kötött** szénsavtartalmánál fogva meglepően oldó és csillapitó hatásu, kellemes izü és könnyen emészthető, a **nyálkahártyákat nem izgató** természetes gyógyviz.

A porosz kir. ásványviz-források.

Siemens & Cie.

Kapható minden gyógytárban és megbizható füszerkereskedésben.

Kizárólagos képviselet és főraktár Magyarország területére:

Édeskuty L. ásványviz-nagykereskedés

cs. és kir. udvari szállító Budapesten.

TAVIRATOK.

Nyugtalanság a belügyminiszteri tárcza miatt.

Budapest, április 8. (Saját tud. táv.) Politikai körökben nem kevés nyugtalanságot keltenek azon hirek, melyek a belügyminiszteri tárcza betöltése felől szállongani kezdenek.

Hirlik ugyanis, hogy a belügyminiszteri tárczára *Csáky* Albin gróf van kijelölve. Ez kelt nem kis elégedetlenséget. A szabadelvüpárt egy része és az ellenzékiek becsületes politkusnak mondják Csáky grófot, de azt tartják, hogy a régi rendszer impressziója alatt áll. A volt nemzetipártiak türelmetlenül várják a budget vita végét, mert az uj rendszer csak a paktum *teljes* végrehajtása folytán jöhet létre — azt tartják.

A belügyi tárcza betöltése azonban egyelőre kizártnak látszik.

Apponyi Albert gróf Eberhardra utazott nejéhez, ki reményteljes állapotban van.

Ernő főherczeg temetése.

Budapest, április 8. (Saját tud. táv.) Ernő főherczeg temetésére Bécsbe utazott Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszter is, Széll miniszterelnök Cseh Ervin miniszterrel már előbb felutazott.

Kihallgatás a pápánál.

Budapest, április 8. (Saját tud. táv.) Rómából sürgönyzik, hogy a pápa Ő Szentsége ma kihallgatáson fogadta néh. Erzsébet királynénk nővérét Tráni grófnét és Sztáray grófnő udvarhölgyet.

Az uj szerb püspök.

Budapest, április. 8. (Saját tud. táv.) Á karlóczai szerb püspöki zsinat Szedics Mikrofán krusesdi arkimandritát egyhangulag bácsi püspökké választotta.

Szeless Adorján haza vágyik.

Budapest, április 8. (Saj. tud. táv.) A Hentzi-szobor egykori dezentora Szeless Adorján haza vágyik. Ez foglaltatik abban a levélben, melyet budapesti barátainak irt Francziaországból Sőt haza is fog jönni bármi büntetés is érje, mióta megtudta, hogy ércz ellenfelét elmozditották helyéről. Barátai most mozgalmat inditottak avégből, hogy Szelessnek kegyelmet kérjenek.

A munkások Ugronhoz.

Budapest, április 8. (Saj. tud. táv.) A hazafias munkások üdvözlő-feliratot intéztek Ugron Gábor képviselőhöz, kérve őt továbbra is ügyük pártolására.

Egy bécsi ügyvéd halála.

Bécs, április. 8. Dr. Stöger József ügyvéd, az urakházának tagja tegnap este meghalt. (Magy. Táv. Ir.)

A Dreyfus-ügy.

Páris, április 8. A »Figaro« ma Hartmann tüzérségi őrnagy vallomását közli, a kit tudvalevőleg a védelem kivánságára hallgattak ki. Az őrnagy kijelentette, hogy a 120-as ágyut és a hidraulikus fékezőt

már 1894. előtt ismerték, sőt egy idegen hatalmasság is ismerte. Hartmann emlékeztet Boutonnet pörére, a ki 1890-ben a müszaki osztályból eredő okmányokat adott el. A tanu azután megemliti az 1892-ben, 1893-ban és 1894-ben e fölszerelési tárgyak dolgában kibocsátott utasitásokat, a melyből kitünik, hogy nem kisérleti anyagról, hanem már használt szerekről volt szó. Minden tüzérségi tiszt, de még más fegyvernemekhez tartozó tisztek is szerezhettek leirásokat és rajzokat a fékezőről. A tanu, a ki nyolcz éve állott a müszaki osztály szolgálatában, soha sem látott Dreyfusnál valamely okmányt. Hartmann azt vallja azután, hogy a lőkönyvet olyan személyek is ismerték, a kik nem tartoznak a hadsereg kötelékébe és emlékeztet arra, hogy Esterházy jelen volt a chalonsi lövőgyakorlatokon. A tanu azután kimutatja, hogy a bordereau szerzője semmit sem értett a tüzérséghez, a miből kitünik, hogy nem Dreyfus a szerzője. Hartmann végül azt mondja, hogy a Robin-féle tarack éppenséggel nem hasonlit a német hadseregben használt shrapnelhez és kijelenti, hogy semmiféle franczia gyártmányt nem lát értékesitve a németeknél. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, április 8. Az »Eche de Paris« jelenti, hogy a semmitőszék Bertulus vizsgálóbiró és Roget tábornok ellentmondó vallomásai következtében azonnal ujra összeül, hogy arról tanácskozzék, van-e szükség pótvizsgálatra.

Lemaitre és a »Ligue de la patrie francaise« választmányának négy tagja április 13-án jelenik meg a rendőri fenyitőbiróság előtt. (Magy. Táv. Ir.)

Páris, ápril. 8. (Saját tud. táv.) A »Figaró« ellen inditott sajtóper ma volt. Az inkriminált czikkek szerzőjét nem nevezték meg s ennélfogva a sajtóbiróság 500 frankra itélte nevezett lapot az iratok közléséért.

A nachodi zavargások.

Nachod, április 8. Az éjszaka csöndes volt. A házmotozásokat folytatták. Eddigelé 55 embert tartóztattak le, akik közül tizenegyet átadtak a königgrätzi kerületi bíróságnak. Rothkosteletzből, Hronovból és Gross-Porscnitzból szintén munkászavargásokat jelentenek. (M. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASAG.

A kiskereskedők kérelme. A pénzügyigazgatóság ujabban rendeletileg tiltotta el, hogy a szatócsüzlet a kimérővel átjáró utján összekötve legyen s rövid határidőn belül kötelezte ez átjárók eltávolitását, ugyszintén a raktárra vonatkozólag szigoru utasitást adott ki. E rendeletet a kiskereskedők sérelmesnek tartják magukra, mert két külön üzletbelyiséget nem tarthatnak és italmérés nélkül a szatócs üzlet nem állhat fenn. E tárgyban a *kiskereskedők társulata*, mely rövid fennállása óta sikeresen védi tagjai s ez egész kiskereskedői osztály érdekeit f. hó 9-én vasárnap d. u. dr. Adorján Armin társ. titkár és jogtanácsos irodájában ülést tart, melyen számos vidéki tag részt vesz. Ez alkalommal beszélik meg a teendőket. Valószinüleg kérvényt adnak be a miniszterhez, még pedig küldöttség utján. Az ülés eredményét közölni fogjuk.

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Nagyvárad—Szeged.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	**7 30**
Ősi	»	10 30	4 36	**7 44**
Less	»	10 48	4 56	**8 06**
Gyapju	»	10 56	5 04	**8 18**
Cséffa	»	11 0	5 12	**8 29**
Szalonta	»	11 26	5 37	**9 08**
Kötegyán	»	11 46	†5 57	**9 37**
Sarkad	»	11 57	**6 9**	**9 51**
Gyula	»	12 21	**6 34**	**10 21**
Csaba	»	2 10	**7 22**	**4 44**
Orosháza	»	3 10	**8 32**	**5 50**
H.-M.-Vásárhely	»	4 00	**9 26**	7 00
Szeged	»	4 35	**10 20**	7 55

Szeged—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Szeged	ind.	**3 45**	10 25	**6 40**
H.-M.-Vásárhely	»	**4 44**	11 05	**7 57**
Orosháza	»	**5 39**	11 54	**9 38**
Csaba	»	7 00	2 33	**4 50**
Gyula	»	7 27	3 05	**5 26**
Sarkad	»	7 47	3 27	**5 56**
Kötegyán	»	†7 56	3 39	6 09
Szalonta	»	8 23	4 10	6 47
Cséffa	»	8 42	4 34	7 18
Gyapju	»	— —	4 42	7 29
Less	»	9 04	5 00	7 51
Ősi	»	9 21	5 19	8 16
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Nagyvárad—Arad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	10 20	4 25	**7 30**
Gyula	»	12 21	**6 34**	**10 21**
Békés-Csaba	»	2 23	**7 17**	**4 32**
Kétegyháza	»	2 54	**7 44**	**5 03**
Kurtics	»	3 28	**8 20**	**5 38**
Arad	érk.	3 55	**8 47**	6 05

Arad—Nagyvárad.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Arad	ind.	**5 10**	11 20	**9 37**
Kurtics	»	**5 39**	11 52	**10 04**
Kétegyháza	»	6 14	12 37	**10 54**
Békes-Csaba	»	7 —	2 33	**4 50**
Gyula	»	7 27	3 05	**5 26**
Nagyvárad	érk.	9 32	5 30	8 31

Szombatság-Rogoz—Dobrest.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Szombatság-Rogoz	ind.	**6 08**	7 55
Nánhegyesel	»	**†6 34**	†8 21
Dobrest	érk.	**6 44**	8 31

Dobrest—Szombatság-Rogoz.

		Vegy. v.	Vegy. v.
Dobrest	ind.	4 22	†6 3
Nánhegyesel	»	†4 32	7 41
Szombatság-Rogoz	érk.	4 56	7 66

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

		V. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	**3 50**	2 40
V-Velencze	»	**4 65**	2 51
Félix-Fürdő	»	**4 32**	3 13
Kardó	»	**4 50**	3 27
Magyar-Gyepes	»	**5 50**	4 17
Tasádfő	»	6 07	4 31
Drág-Cséke	»	6 30	4 45
Magyar-Cséke	»	6 50	†5 —
Dusesd	»	†7 05	†5 12
Szombatság-Rogoz	»	7 46	5 47
Hollód	»	7 58	5 58
Gyanta	»	8 12	**6 11**
Sólyom	»	8 38	**6 36**
Borz	»	†8 53	†**6 50**
Belényes-Ujlak	»	9 05	**7 01**
Sonkolyos	»	†9 18	†**7 13**
Belényes	»	10 04	**7 47**
Szudrics	»	10 27	**8 09**
Lunka-Rézbánya	»	10 56	†**8 21**
Vaskóh	érk.	11 12	**8 49**

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad

		Sz. v.	Th. v. sz. sz
Vaskóh	ind.	**4 30**	2 —
Lunka-Rézbánya	»	†**4 42**	†2 43
Szudrics	»	**5 09**	3 12
Belényes	»	5 37	3 52
Sonkolyos	»	5 58	†4 15
Belényes-Ujlak	»	6 10	†4 27
Borz	»	†6 19	†4 37
Sólyom	»	6 35	4 58
Gyanta	»	6 56	†5 19
Hollód	»	7 10	5 34
Szombatság-Rogoz	»	7 31	**6 03**
Dusesd	»	†7 55	†**6 34**
Magyar-Cséke	»	†8 07	**6 49**
Drág-Cséke	»	8 26	**7 17**
Tasádfő	»	8 40	†**7 33**
Magyar-Gyepes	»	8 54	**7 50**
Kardó	»	9 27	†**8 31**
Félix-Fürdő	»	9 40	†**8 45**
V.-Velencze	»	10 01	**9 09**
Nagyvárad	érk.	10 11	**9 19**

Nagyvárad—Gyem

		V. v.	Sz. v.
Nagyvárad	ind.	**5 56**	2 37
Ősi	»	6 09	2 51
Uj-Palota	»	6 24	3 05
Gyires	»	6 41	3 17
Körösszeg	»	7 02	3 36
Szakál	»	7 39	4 05
Nagy-tóti	»	7 55	4 21
Komádi	»	8 25	4 32
Iráz	»	8 42	4 49
Kót	»	9 19	5 14
Vésztő	»	9 44	5 32
Szeghalom	»	10 34	**6 13**
Körös-Ladány	»	11 —	**6 31**
Déva-Ványa	»	12 03	**7 21**
Gyoma	érk.	12 45	**8 06**

Gyoma—Nagyvárad.

		Sz. v.	V. v.
Gyoma	ind.	**3 40**	2 40
Déva-Ványa	»	**4 37**	3 42
Körös-Ladány	»	**5 13**	4 23
Szeghalom	»	**5 40**	4 54
Vésztő	»	6 12	5 33
Kót	»	6 38	**6 09**
Iráz	»	6 52	**6 28**
Komádi	»	7 10	**7 03**
Nagy-tóti	»	7 22	**7 13**
Sakál	»	7 48	**7 42**
Körösszeg	»	8 11	**8 13**
Gyires	»	8 33	**8 30**
Uj-Palota	»	8 47	**8 52**
Ősi	»	9 03	**9 18**
Nagyvárad	érk.	9 20	**9 33**

Székelyhid—Margitta

		V. v.	V. v.
Székelyhid	ind.	9 50	**7 55**
Apátkeresztur	»	10 46	**8 41**
V.-Ábrány	»	11 03	**8 55**
Monos-Petri	»	11 16	**9 06**
Margitta	érk.	11 28	**9 16**

Margitta—Székelyhid

		V. v.	V. v.
Margitta	ind.	**4 35**	4 45
Monos-Petri	»	**4 46**	4 56
V.-Ábrány	»	**4 57**	5 08
Apátkeresztur	»	**5 13**	5 26
Székelyhid ér. reg.		**5 54**	**6 07**

Nagyvárad—Érmihályfalva

		Vegyes v.	Vegyes v.
Nagyvárad	ind.	6 50	5 40
B.-Püspöki	»	7 17	**5 57**
Bihar	»	7 44	**6 20**
Paptamási	»	8 13	**6 48**
Gyapoly	»	8 29	**7 03**
B.-Diószeg	»	8 52	**7 24**
Nagykágya	»	9 07	**7 38**
Székelyhid	»	9 40	**8 03**
Érselind	»	10 08	**8 26**
Érmihályfalva	érk.	10 44	9 —

Érmihályfalva—Nagyvárad.

		Vegyes v.	Vegyes v.
Érmihályfalva	ind.	**5 05**	**5 33**
Érselind	»	**5 37**	**6 24**
Székelyhid	»	6 14	**6 22**
Nagykágya	»	6 27	**7 39**
B.-Diószeg	»	6 42	**7 04**
Gyapoly	»	6 59	**7 33**
Paptamási	»	7 24	**8 32**
Bihar	»	7 45	**8 39**
B.-Püspöki	»	8 05	**8 40**
Nagyvárad	érk.	8 21	**9 10**

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelzettek feltételes megállóhelyek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, április 8.

Az irányzat gyenge.

Osztrák hitel	369.25
Magyar hitel	397·50
Államvasut	365.90
Rimamurányi	307.—
Magyar jelzálog	249.—
Salgótarjáni	636.
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámitoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, április 8.

Osztr. hitel	371.25
Magyar hitel	390.40
Államvasut	366.15
Birodalmi márka	58.75

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. április 8-án.

Magyar aranyjáradék 4%	119.75
Magyar koronajáradék	97.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	121—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.—
Magyar keletivasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	96.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.50
Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	96.75
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	167.25
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	141.50
Osztrák járadék papirban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.60
Osztrák járadék aranyban	120.—
Osztrák korona járadék	100.50
Osztrák államsorsjegyek	139·50
Osztrák magyar bankrészvény	920.—
Magyar hitelbankrészvény	386.25
Osztrák hitelintézeti részvény	369.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	363.20
20 frankos arany (Napoleond'or)	358.60
Németbirodalmi márka	58.45
London vista	120·50
Párisi vista	47.80
20 márkás arany	11.88

Ügynök,

ki ugy magán, mint kereskedő körökben ismerettséggel bir, kezdetben magas jutalék, később fix fizetés mellett alkalmaztatik.

Asbestáru gyár betéti társaság.

Budapest, VI. Szív-utcza 18.

Köszönet-nyilvánitás.

Wilhelm Ferencz neunkircheni (Alsó-Ausztria) gyógyszerész urnak, — a köszvény és csuz elleni vértisztitó thea feltalálójának.

Köszvény és rheuma tisztitó.

Hogy a nyilvánosság elé lépek, azt azért teszem, mert legfőbb kötelességemnek tartom, hogy **Wilhelm** neunkircheni gyógyszerész urnak, azon szolgálatáért, melyet nekem kinos csuz bántalmaim alkalmából vértisztitó theájával tett, legforróbb köszönetemet nyilvánitsam; de egyuttal azért is, hogy mindazok figyelmét, kik hasonló kinos bántalmakban szenvednek, erre a kitünő hatásu theára felhivjam. Képtelen vagyok arra, hogy még csak megközelitőleg is eecsetelhessem átélt szörnyü fájdalmaimat, melyek teljes 3 éven át, minden legkisebb időváltozás alkalmával tagtagjaimat gyötörték s melyekre hasztalan kerestem gyógyirt s könnyebbülést a bádeni kénes fürdőkben. Ejeken át álmatlanul hánykolódtam ágyamban, étvágyam észrevehetőleg csökkent, arczomról eltünt az életkedv, de eltünt testi erőm is. És a fentebb emlitett thea 4 heti használata után nemcsak hogy tökéletesen megszabadultam fájdalmaimtól, hanem ma, midőn a theát közel 6 hónapja, hogy nem iszom, tökéletes javulást érzek egész testemben. Személyes meggyőződésem alapján merem állitani, hogy mindazok kik hasonló kinos betegségükben ezen theát választják gyógyszerül, áldani fogják annak feltalálóját: **Wilhelm Ferencz** urat.

Kiváló tisztelettel!
Streitfeld főhadnagyné,
szül. *Butschin grófnő.*

Kapható minden gyógyszertárban.

Hirdetmény.

Alólirott pénzintézetek értesitik t. üzletfeleiket hogy

f. hó 11-én, kedden

az országos ünnep miatt, pénztáraikat

zárva tartják.

Nagyvárad, 1899. április 8-án.

Nagyváradi takarékpénztár.
Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank.
Biharmegyei takarékpénztár.

Orgonaépitő mühely!

Nagyváradi orgona-épitő mühelyemet a legkényesebb kivánalmaknak megfelelőleg rendeztem be. Uj orgonákat a legujabb **pneumatikus** csőrendszer szerint golyós ládával készitek. Ez orgonáknak kiváló előnye, hogy a legnedvesebb templomokban is bizton müködik; elképzelhető könnyed játszásmódjuk van s amellett az egyes sipok a leggyorsabb játék mellett is haladéktalanul s preczizen szólalnak meg.

Régi, használt orgonák átalakitására, javitására, hangolására legjutányosabb árak mellett vállalkozom.

Teljes tisztelettel

ORSZÁGH ANTAL,

orgonakészitő.

A legkitünőbb magvaimat

van szerencsém a nagyérdemü gazdaközönségnek ajánlani:

Államilag plombázott arankamentes franczia és magyar luczerna, stiriai vörös lóhere,

valódi eredeti kitüntetett

takarmányrépa magvaimat,

Oberndorfi kerek sárga,

Mammuth óriás vörös.

Eckendorfi, Olajbogyó.

Palaczk alaku bosszú sárga.

Pázsit diszfü-vegyülék.

Angol perje, muhar, bükköny, paprika-köles, lenmag, gomborka, zab, árpa.

Cinquantin tengeri, kendermag

stb. különféle gazdasági magvakat *nagyban jutányos árak mellett számitom.*

A t. gazdaközönség becses megrendeléseit legnagyobb készséggel várva, maradok

kiváló tisztelettel

Dell'ortó Károly,

Nagyvárad, Szent László-tér.

Képes árjegyzéket kivánatra bérmentve küldök.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesitek.

M. kir. szab. osztálysorsjáték

főelárusitója

a Biharmegyei takarékpénztár

ajánl sorsjegyeket a IV. sorsjáték 1-ső huzásához eredeti árakon. Huzás már a jövő hónapban.

A nyereményeket azonnal készpénzben fizetjük.

Sorsjegyeink kaphatók:

a Biharmegyei takarékpénztár üzlethelyiségében Kossuth-u

Lukács Mór tőzsdéjében, Bémer-tér.

K. Frankl Mari tőzsdéjében, Nagypiacz-tér.

Weisz Ignáczné tőzsdéjében, Szt. László-tér.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Liment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 30 év óta megbizható, fájdalomcsillapító **bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél**, csúznál, **tagszaggatásnál** és **meghüléseknél** és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem **igazi népszerü házi-szer**, melynek egy háztartásban sem kellene hiányoznia. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; **főraktár:** Török József gyógyszerésznél **Budapesten.** Be-vásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üvegen „Horgony" védjegy és Richter czégjegy-zés nélkül mint **nem valódit** utasitsa vissza.

RICHTER E. A. O. és társa, cs. és kir. udvari szállítók, RUDOLSTADT.

FELHIVÁS

az összes

gyomor és alhasi bántalmakban szenvedőkhöz:

— **Máj** —

— **Vese** —

— **Hólyag** —

— **Aranyér** —

!!Hatásában páratlan!!

PAULA-VIZ

A jelenkor szenzációs gyógyvize.

Magyaradi „PAULA"

gyógyforrás r.-v.-társaság.

Budapest, VII. Erzsébet-körut 58.

Vezérképviselő:

Janky Antal. Nagyvárad.

Hirdetések felvétettnek a „Tiszántúl" kiadóhivatalában.

Köszönetnyilvánitás.

Ő Fensége Salvator Lipót főherczeg udvarmesteri hivatala. Általános Asbestáru gyár. Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót Főherczeg **rendkivül meg van elégedve** az asbesttalppal bélelt czipőkkel. Ő Fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e czipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak ugy el, mint más közönséges czipőknél. Küldök egy pár vadász-czipőt, hogy annak a mintájára készitsenek másikat asbesttalpbéléssel, ugyanannál a czipésznél s aztán küldjék ide. **Hisszük, hogy e vadászczipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelők, a mint megfelelők voltak a szalonczipők.**

Zágráb, 1898. julius hó 8-án. **KRAHL,** huszárkapitány.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatósági biróság elnöke, a következőket irja: Tisztelt Doktor ur! Az asbestbetétü czipők kitünőeknek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszünt minden lábfájásom, ugy hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel. Szives tanácsát köszöni Dánosom, 1897. évi szeptember 17-én. Tisztelő hive: **WEKERLE SÁNDOR.**

Nincs többé lábfájás

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghüléstől. **Sem tyukszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés, sem lábdaganat, sem lábégés.** Rövid ideig viselés után **megkönnyebbül a járásn** annak, ki czipőjét **dr. Högyes-féle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbéléssel látja el.** Kettős vastagságu 1 frt 20 kr., egyszerü 60 kr., homoktalp 40 kr., gyermekeknek feie. Az Asbesttalpbélés kitünőségét legjobban bizonyitja, hogy a cs. és kir közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállittatott. Szétküldés csakis utánvéttel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágositások és prospektusok, köszönetnyilvánitások ingyen. Viszonteladóknak megfelelő árengedmény.

Általános Asbetárugyár betét-társaság Budapest, VI., Sziv-u. 18.

Bikszádi
árlappal
és ismertető
könyvecskével
bérmentve szolgál
A
KÚTKEZELŐSÉG
BIKSZAD,
(Szatmármegye.)

A **Bikszádi** ásványos gyógyvizet, mely egyedüli a maga nemében, több hirneves egyetemi orvostanár és hirneves vidéki orvosok, hatásánál fogva fölébe helyezik a külföldi és drága **Selters** és **Gleichenbergi** vizeknek. Gyógyitó hatása a **bikszádi** ásványos gyógyviznek kitünően bevált idült és heveny légcsőhurut, hangszálag hurut, vérköpés ellen. Nagy konyhasó tartalmánál fogva vérhányás, tüdőcsúcs hurutnál és kezdődő gümőkórnál, továbbá kitünő eredményt értek el a ***bikszádi viz*** alkalmazása által emészthetetlenség, idült- és heveny gyomorhurut, máj- és epe hólyagbántalomnál, a belek renyhe müködésénél, vesehomokban szenvedőknél, görvélykóros daganatoknál, heveny és idült női bántalmaknál, mint specificum vált be.

Bikszádi viz bérlője s a sztojkai viz főelárusitói:

ALMER LAJOS ÉS KÁROLY

nagybányai lakosok.

A **Sztojkai** ásványvizet, mint Erdély gyöngyét, nem hiába nevezték el ***magyar karlsbadi viznek,*** mert tényleg annak gyógyhatása, a szigoru dieta betartásával: idült gyomorbántalom, máj- és epehólyag, valamint epekő bajoknál, nemkülönben ***czukorbetegségnél*** alkalmazva, valóságos csodákat müvel, kitünő hatásu a Sztojkai ásványviz a légzőszervek összes bántalmainál, valamint a női bajok és görvélykóros bántalmaknál is. — A Sztojkai ásványviz dús szénsavtartalmánál fogva, akár borral, akár gyümölcsszörppel vegyitve, mint kellemes üditő ital párját ritkitja. ***Sztojkai ásványviz*** hosszas használata az ép szervezetben elváltozást nem idéz elő s igy a rossz ivóvizet is pótolja bármely vidéken, annyival is inkább, mert hosszabb állás után nem csapódnak ki belőle a szilárd alkotrészek, mely tulajdonsága lehetővé teszi a tengeren tuli szállitást.

Sztojkai
árlappal
és ismertető
könyvecskével
bérmentve szolgál
A
FORRÁSKEZELŐSÉG
SZTOJKA,
Szolnok-Doboka m.

A bikszádi viz kapható Nagyváradon, Janky Antal utóda (Kiss Károly), Kádár János és Wurst József urak füszer üzletében. — Az alant irt legjutányosabb árak mellett, házhoz szállitva: egy üveg ½ literes bikszádi viz 14 kr., ha az üveget visszaadjuk 11 kr. Egy üveg 1 literes bikszádi viz 22 kr., ha az üveget visszaadjuk 16 kr. Egy láda 40 ½ literes üveg bikszádi viz 5 frt 20 kr., a 40 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr. Egy láda 25 1 literes üveg bikszádi viz 5 frt 20 kr., a 25 üres üveget ha visszaadjuk 3 frt 70 kr.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.